

LUTHERSK KIRKETIDENDE

INNHold

Å, Maria, lær meg dine sanger! / Å tolke Gud i Norden – Nordisk systematikerkonferanse 2004 / Til Terje Stordalen – før du går / Er der rart de var redde for jødene / Fra bispedømmerådene og Kirkedepartementet

SØNDAGSTEKSTEN

- 2. påskedag – Martin Synnes
- 1. søndag etter påske – Birger Henrik Fossum
- 2. søndag etter påske – Brita Hardeberg
- 1. mai – Thorbjørn Holt

Kjønn påvirker kommunikasjon

Å, Maria, lær meg dine sanger!

Idet dette bladet kommer ut, har vi akkurat feiret Maria Budskaps dag. Den feires med mye glede. Men det er ikke lenge siden det var en slags forlegenhet rundt Maria Budskapsdag. Maria ble knapt nevnt. Det handlet om Jesus

som skulle komme til jord om ni måneder. Det var midt i fastetiden. Dagen ble et forstyrrende element og horte ikke hjemme i vår Maria-redde kirke.

Nå snakker vi om Maria med frimodighet

uten å tenke at vi blir katolikker av den grunn. Selv husker jeg presten som holdt en preken om underet som var skjult i Marias mage. Plutselig var det plass for en kvinnelig erfaring. Maria ble som en representant for det kvinnelige i teologien.

Bibelforskerne våger nå å oversette *adelfoi* med «søsken» der dette passer. Så blir vi inkludert, vi som ikke er «brødre». Og vi har lenge visst at en del av Paulus' medarbeidere var kvinner. Siden det har vært menn som tradisjonelt har arbeidet med teologi, så har det vært menn som har definert begreper og roller i det bibelske materiale. Sosiale normer og konvensjoner er blitt legitimert gjennom bibelbruk. Den såkalte underordningsteologi har virket krenkende på mange kvinner.

Kjønn påvirker kommunikasjon. Kvinner har tradisjonelt blitt deltakere og en relativt stille majoritet. I dag er vi på et helt annet sted. Likevel lar holdninger seg neppe forandre på en generasjon eller to. Jeg tror kirken fremdeles overser forskjellene og står i fare for å handle som om de ikke finnes. Hva er nå så farlig med at det står «brødre»? Hvis en selv hører med blant brødrene, er det ikke så lett å begripe at den type forandringer i bibeltekstene er en begivenhet. Og at det ikke er bibelteksten det har vært noe i veien med, men oversettelsen.

Kanskje har den økumeniske fønvind også vært med på å endre holdninger til mye av det som før opplevdes truende og farlig. Schjelderup-brødrene skrev på 1930-tallet en religionspsykologisk studie der de skjelnet mellom «farsreligion», «morsreligion» og «selvreligion». Den ble skrevet på tysk, og først førti år senere ble det stuerent å oversette den til norsk. Frykten den gangen var religionspsykologien. Men også åpenheten i møte med andre konfesjonelle uttrykk har gjort det mulig å se at andre kirker har noe å tilføre oss. Lutherdommen var i Schjelderupbrødrenes øyne en typisk «farsreligion», mens den katolske kirke ty også hadde Maria mor som en del av sine uttrykk. Om dagens feminister opplever Maria som en god representant for det kvinnelige, skal være usagt. Som kirke vil vi jo heller ikke ha alt det den katolske kirke uttrykker i sin

Maria-tilbedelse. Men noe vil vi ha, og noe har åpnet opp for en annerledes tenkning omkring den kristne erfaring og trosutøvelse. Dessuten har åpenheten også ført til at vi har fått en ny oppfatthet av den åndelige rikdom og tradisjon som katolikkene representerer. Dermed har vi begynt å se bakenfor reformasjonen, men også å lete etter vår egen lutherske åndelige arv.

Men vi vender ikke bare våre øyne mot katolikkene. I disse dager er det åpnet opp for et samarbeid mellom kompetansesenteret i pinsemenigheten Filadelfia i Oslo og Menighetsfakultetet. Det er all grunn til å gratulere og glede seg over en slik utvikling.

Kan vi tro at forskjellighet er berikende? Av ulike erfaringer, ulike uttrykk og ulik teologi kan vi lære både å sette pris på vårt eget og erkjenne at det faktisk er sant at vi ikke har skjont det hele, men forstår stykkevis og delt. Enten vi er menn eller kvinner, pinsevenner, katolikker eller lutheranere. Det er ikke sant at vi leser Bibelen uten briller. Det erkjenner de fleste i dag. Vi har våre historiske, kulturelle, kjønnsmessige og konfesjonelle briller. Når vi bytter briller med andre, ser vi gjerne uskarpt. Vi både ser og hører ut fra våre egne forutsetninger. Vi kan bruke de samme begrepene, men likevel snakke forbi hverandre. Det er noe av familierapeuteren Watzlawicks poeng når han sier at «nettopp det felles språk frembringer illusjonen av at partneren selvfølgelig må se virkeligheten slik den er – slik jeg ser den». Det dreier seg neppe bare om samliv. Også det teologiske språk er mangetydig, og det som for oss er tydelig, kan være ganske så utydelig for andre. Kanskje kan det utvide våre perspektiver om vi har det i vår bevissthet og forsøker å lytte bedre til det som blir sagt, ikke bare til det vil automatisk og umiddelbart hører. Så kan vi lære mer om både hvordan vi kan uttrykke oss så mennesker kan høre, og hvordan vi kan lytte så vi skjønner mer av hva som blir sagt.

Utgangspunktet for denne lederen var en hyllest til Maria på Maria Budskaps dag. Det kommer uten tvil fra en som har kvinnebrillene på. Men salmen som overskriften

Kan vi tro at forskjellighet er berikende?

er hentet fra, er skrevet av Eivind Skeie. Så har Maria noe å bidra med som både menn og kvinner kan ta til seg. Og det var faktisk Kristus Maria bar under sitt bryst. Derfor kan vi si med Eivind Skei: «Å, Maria, lær meg dine sanger!»

BERIT OKKENHAUG
berit.okkenhaug@sjelesorg.no

Å tolke Gud i norden

Nordisk systematikerkonferanse 2004

AV PROFESSOR LARS ØSTNOR

Hvordan skal teologer innenfor fagområdet systematisk teologi utlegge de sentrale innholdsmomentene i den kristne gudstroen i en nordisk kirke- og samfunnskontekst i vår tid? Dette var hovedproblemstillingen for Nordisk systematikerkonferanse som ble arrangert på Voksenåsen kultur- og konferansehotell 8.–11. januar i år. Konferansens tema var «Å tolke Gud i Norden», og den samlet ca. 80 deltagere fra akademiske utdanningsinstitusjoner og fra forskningsinstitusjoner i alle de fem nordiske landene. Nordisk systematikerkonferanse har vært avholdt hvert tredje år siden 1960-tallet og rullerer mellom landene og fakultetene. Vertskap denne gangen var Seksjonen for systematisk teologi ved Det teologiske Menighetsfakultet. I løpet av de fire dagene ble det gitt 13 forelesninger med tilhørende plenardiskusjoner, arrangert gruppesamvær med framlegg av prosjekter ved forskerstuderenter, gjennomført ekskursjon til Munch-museet og mottakelse på Menighetsfakultetet, orientert om pågående forskning og eksisterende studieprogrammer og lagt planer for neste konferanse i København etc.

Hvilket utbytte ga så konferansen i faglig henseende – med interesse ikke bare for fag-

teologer, men også for ansatte i kirke, menighet og kristelige organisasjoner?

1. Min «nordiske» Gud

Dette var temaet for åpningssesjonen med forelesninger av professorene Torleiv Austad, Oslo og Cristina Grenholm, Karlstad. Austad mente utfordringen er å tale om Gud slik at han kan nå mennesker i vår kultursituasjon, og uten at han blir redusert til en eller annen form for privatgud. I sitt eget svar på utfordringen knyttet han til sentrale innholdsmomenter i nyere bøker om Gud av Werner Jeanrond og Jan-Olav Henriksen. Austad istemte fire grunntrekk som han fant i gudsforståelsen presentert i disse framstillingene:

- «– de vil tale om *åpenbaringsens Gud* for mennesker i en postmoderne kultur, ikke om en gud skapt i Nordens bilde
- de vil tale om *Guds relasjonaltitet*: Guds relasjon til oss og vår relasjon til Gud, ikke om fornuftens gud
- de vil tale om *Guds nærvær* til mennesker som opplever *Guds fravær*, ikke om en abstrakt guddom
- de vil tale om *bonn og hengivelse* som uttrykk for menneskets grunnsituasjon

overfor Gud, uten å utvikle en egen troens metode i teologien».

Austad hevdet at teologien i sitt svar på hvem Gud er, og hvordan han møter mennesker, må basere seg på trospostulater som for eksempel tanken om en guddommelig selvmeddelelse. Teologien må derfor hente sine tanker om Gud fra åpenbaringshistoriens kilder, samtidig som teologen må reflektere over hvordan egen tro og troshistorie bidrar til å farge oppfatningen.

Cristina Grenholm behandlet emnet i form av en dialog med Anders Nygren og den amerikanske feministteologen Carter Heyward. Grenholm betraktet feministteologien som uttrykk for hoveddrag i en kristen gudsforståelse i vår tid. Heyward tolker Gud og hans kjærlighet i lys av den erotiske relasjonen mellom to mennesker og skjelner ikke mellom eros og agape. Kjernen i denne relasjonen er gjensidigheten, og Gud defineres som den kraften som finnes i gjensidige relasjoner. Nygrens bilde av Gud er bestemt av relasjonen mellom Gud og mennesket, idet den guddommelige kjærligheten forstås som agape, som uselvisk og unik.

Grenholm mente at begge konsepsjonene kom til kort i møte med sentrale bibeltekster. Selv ville hun utforme sin gudsoppfatning med utgangspunkt i en annen relasjon, nemlig «moderskapet», relasjonen mellom mor og barn. Denne er kjennetegnet ved tre forhold: Den er asymmetrisk uten å være hierarkisk, den er også symmetrisk og gjensidig, og den er etablert utenfor partenes kontroll. For forståelsen av Gud betyr dette: «Guds kärlek är varken något som produceras ensidigt (Nygren) eller på jämställd bas (Heyward). Men det finns en ömsesidighet i kärleken som är nära knuten till sårbarhet och utsatthet. Detta gäller både mänsklig och gudomlig kärlek. Det är också en kärlek som snarare föreligger än etableras.»

2. Gud i Norden – empiri og teologi

Professor Tage Kurtén, Åbo tok sitt utgangspunkt i den store interessen for den svenske forfatteren og komikeren Jonas Gardells bok om Gud, og spurte hvordan denne oppmerksomheten kan forstås. Han rettet søkelyset mot hovedtrekkene i religionssosiologenes beskri-

velse av den religiøse og sosiale utviklingen i Nord-Europa på slutten av 1900-tallet. Ifølge denne har de religiøse institusjonenes betydning for individenes religiøsitet hele tiden blitt svekket. Kurtén tolket denne forandringen ved å fokusere på språket. Både individer og ulike samfunnssektorer frigjorde seg fra det religiøse språket som var definert av teologer og kirkeledere. På person- og institusjonsplanet skjedde således en avsakralisering i form av løsgjøring fra det kirkelige hierarkiet. Kurténs tese var at dette samtidig har gitt muligheten for en resakralisering, en renessanse for religionen, som holder på å vokse fram.

Lektor, teol.dr. Karin Sporre, Falun nærmet seg temaet i deloverskriften ved å spørre etter hvordan feministisk teori og teologi kan bidra til teologiens kontekstualisering i Norden. Hun påviste hvordan feminister har gått over fra å forstå kvinners erfaringer som enhetlige til å tolke dem ut fra deres historiske kontekst og funksjon. Hun videreførte dette ved å skisere hovedtrekk i feministiske teoretikers generelle vitenskapskritikk idet man fokuserer på forskerens kjønn, kategorier, kontekst, forutsetninger, ansvar etc. Sporre gjorde seg til talskvinne for å etablere endrede forutsetninger for teologien gjennom tradisjonskritikk, utvikling av «kunnskapsteoretiska gemenskaper», innhentning av lærdom fra tredje verdens teologier etc. Feministisk teologi kan gjennom omprøving og nydanning bidra til en mer flerstemmig (polyfon) tale om Gud i en nordisk kontekst.

3. Kritikk og konstruksjon av gudsforestillinger i Norden

Også de tre foreleserne til dette tema hadde valgt ulike tilnærminger.

Bidraget ved forsker Elina Vuola, Helsinki reflekterte hennes arbeid i en «transnasjonal» og «transdisiplinær» kontekst med forholdet mellom kvinner og religion i Latin-Amerika. Etter hennes mening kan teologien lære av kulturstudier med henblikk på å bli mer kontekstuell og mindre rasjonalistisk på den ene siden og mer internasjonal åpen for dialog om metode, begrepsbruk og så videre på den andre siden. I siste del av forelesningen eksemplifiserte og konkretiserte hun dette anliggendet ved hjelp av spørsmålet om en

sakssvarende tolkning av særlig latin-amerikanske kvinners forhold til jomfrua Maria.

Professor Trygve Wyller, Oslo hadde gitt sitt bidrag overskriften «Kallet til ikke å gjøre Den andre til den kjente». Han tok utgangspunkt i tradisjonen fra K. E. Løgstrup og Gustaf Wingren og spurte hvordan man kan fornye den lutherske kalletikken uten å oppgi dens gudslære. De to nordiske teologene framhevet vår felles livsverden som stedet for mellommenneskelig, etisk ansvar og som horisont for evangeliet. Ifølge Wyller synes imidlertid begge to å bli rammet av kritikken fra Michael Foucault og Jacques Derrida om at «Den andre» lett framstilles som «Den samme», som et speilbilde av en selv. Blindhet for den virkelig andre kan skandinavisk skapelsesteologi og kalletikk unngå ved blant annet fenomenologisk å se «Den andre» som «Den fremmede».

Professor Werner G. Jeanron, Lund tok for seg fire utfordringer for teologien i vår tid. For det første må kristne i en global tid møte representanter fra alle andre religiøse tradisjoner, ikke bare jøder og muslimer, til en gjensidig, kritisk og selvkritisk samtale om forståelsen av Gud. For det andre må tenkning om Gud skje i sammenheng med en levende tradisjon og med sikte på å influere på denne tradisjonens lære, liturgi og sosiale praksis. For det tredje må teologien vedvarende forstå Gud trinitarisk, ikke for å bruke Gud som modell for jordiske forhold, men som uttrykk for tolkningen av åpenbaringen og med tilknytning til kirkens liturgiske liv. For det fjerde må dagens teologi tolke Gud som kjærlighet i lys av de ulike aspektene ved dette bibelske begrepet og med henblikk på ulike kontekster i dag.

4. Forskning og undervisning om Gud i Norden: Lærefrihet og læreforpliktelse

Teol. dr. Solveig Anna Boasdottir, Reykjavik var opptatt av spørsmålet om hvordan feministisk, teologisk etikk ser på spørsmålet om autoritet ved utarbeidelsen av en samlivsetikk, og hvilken rolle sosiale visjoner spiller i den sammenhengen. Hun redegjorde for den jødiske feministteologen Judith Plaskows påstand om at viktigere enn å diskutere bibeltolkning i samlivsetikken, er det å drøfte tolkerens visjoner om det framtidige samfunnet og

om disse møter menneskers behov. Videre behandlet hun spenningen hos den romersk-katolske teologen Lisa Sowle Cahill mellom på den ene siden en disippeletikk bestemt av medfølelse og solidaritet, og på den andre siden en påstand om at Bibelen understøtter institusjonaliseringen av seksualiteten i heteroseksuelle ekteskap. Ifølge Boasdottir er det siste en følge av Cahills sosiale visjon. Selv ville Boasdottir framholde visjonen om et samfunn med likhet mellom kjønnene, med nye kjønnsidentiteter og der «det heteroseksuelle paradigmet» er fjernet fra kristen samlivsetikk.

Professor Theodor Jørgensen, København gjorde gjeldende at læreforpliktelsen ved teologiske fakulteter i Norden generelt kan være en forpliktelse på et bestemt «pensum», for eksempel i form av reformatorisk bekjennelse og teologi, men ikke på en bestemt tolkning av dette. Læreforpliktelsen kan bare den enkelte teolog selv pålegge seg ut fra sin samvittighet som vitenskapelig forsker, og forpliktelsen har lærefriheten som nødvendig forutsetning. Uenighet ved forsknings- og utdanningsinstitusjoner om hvorvidt læreforpliktelsen ivaretas gjennom tolkninger som lærefriheten åpner for, kan bare avklares gjennom dialog og samarbeid. Hvis ledelsen ved en slik institusjon forsøker å definere læreforpliktelsen ved å innskrenke lærefriheten, tar den enten patent på den rette talen om Gud, eller den kompromitterer seg selv ved å ta kirke- eller samfunnspolitiske hensyn.

Professor Harald Hegstad, Oslo forsto sitt delerme slik at det fokuserte på teologiens forhold til kirken. Det er i denne konteksten det er naturlig å tale om teologisk forskning og undervisning som lære, og det er i forhold til kirken at spørsmålet om teologiens frihet og forpliktelse melder seg, både på det funksjonelle og det innholdsmessige planet. Hegstad viste hvordan teologer og teologiske utdanningsinstitusjoner i Norden definerer sitt forhold til kirken ulikt. Etter hans mening ligger teologiens egenart ikke bare i at den har den kristne trostradisjonen som gjenstand og bearbejder spørsmålet om dens gyldighet og sannhet, men også i at dette arbeidet skjer ut fra en grunnleggende forpliktelse på denne tradisjonen. Teologien kan likevel ikke bare ta

for gitt forutsetninger som ligger i tradisjonen, men må etterprøve disse premissene ved hjelp av alle former for tilgjengelig kunnskap. Både ut fra forståelsen av teologi som fag og ut fra kirkens behov har teologien en kirkelig forpliktelse. Samtidig må den ha frihet og rom til å stille sine kritiske spørsmål.

5. Nye veier for nordisk teologi

I sitt bidrag rapporterte universitetslektor, teol.dr. Ola Sigurdson, Göteborg fra nyere, systematisk teologi i Sverige. Han konstaterte at den såkalte Hedenius-debatten i begynnelsen av 1950-årene kom til å skape en langvarig, offentlig taushet om Gud, tro, teologi og kirke i Sverige. I dag foreligger det imidlertid nye forutsetninger for teologi: et flerreligiøst samfunn, skille mellom kirke og stat, avkonfesjonaliserte og pluralistiske, teologiske institusjoner, interesse for religion og teologi i mediene etc. Sigurdson fant en åpenhet for teologiens bidrag innenfor andre fagområder som filosofi, litteraturvitenskap og idéhistorie. Han påpekte at systematisk teologi i luthersk-konfesjonell mening står svakt ved de akademiske institusjonene, men at det finnes flere eksempler på konstruktiv, teologisk arbeid på tvers av konfesjonsgrensene. Etter hans mening befinner svensk teologi seg i en brytningstid.

Professor Jaana Hallamaa, Helsinki kontrasterte to ulike TV-programmer som for henne illustrerte forskjellige måter å oppfatte teologiens og kirkens rolle på i dagens nordiske samfunn. I det ene tilfelle fikk man vist hvordan kirkens begreper og språkbruk hadde mistet sin kraft, og kirken framtrådte som en «vanlig» institusjon. I det andre tilfelle ble evangeliet framstilt som svaret på alle livets spørsmål. Sin egen forståelse artikulerte hun med bakgrunn i sitt arbeid med bioetikk og genteknologiske problemstillinger: Teologiske spørsmål har ikke forsvunnet i de nordiske landene, men de har fått en annen form enn tidligere. Teologiens kontekst er etter hennes mening ikke primært det liturgiske livet.

Professor Peter Widmann, Århus startet med å gi uttrykk for den rådvillheten som han mente kjennetegner forsøkene på å utforme en lære om Gud i vår tid. Vanskeligheten er tosidig: Teologien har fått forsterket sine grunnleggende problemer i moderniteten, og

postmoderniteten har mistenkeliggjort ikke bare talen om Gud, men enhver søken etter en «Logos» som universell horisont. Forsøk på å tematisere Gud skjer i vår kultursituasjon i et «ekkorom» som forvrenger denne talen. Etter å ha utdypet sin samtdiagnose, hevdet Widmann at både den antimodernistiske og den modernitetsåpne teologien fra 1900-tallet nå mister aktualitet og oppleves som hindringer for befielsen fra heteronome bindinger, idet de ville hevde et universelt grunnlag for gyldighet. I jakten på en mulig utvei trakk han fram den «radikale ortodoksi», representert ved blant andre den engelske teologen John Milbank. Widmann sluttet seg til deler av disse teologenes kritikk av modernitet og postmodernitet, men hevdet at Milbank hadde oversett betydningen av Schleiermacher og hans tenkning om «troens indsigelse mod den snigende nihilisme i den filosofiske selvbe-grundelse af viden og handlen». Widmann avsluttet med tentativt å antyde muligheten for en «gentagelse» av Schleiermacher.

Avslutning

Sett under ett er nordisk systematisk teologi i dag et omfattende prosjekt. Det forskes og undervises ved flere institusjoner enn noen gang, ikke bare ved de tradisjonelle, teologiske fakultetene, men også ved en rekke høyskoler og nye universiteter.

Systematisk teologi i Norden framtrer for tiden som en flerstemmig tolkningsvirksomhet. Denne teologien er mangfoldig ikke bare i sin tematikk, men også med hensyn til metode, perspektiver, dialogpartnere og målsetting.

Sterkere enn noen gang markerer kvinnene seg, i stor utstrekning med bruk av ulike feministiske teoridannelser og tilnærminger.

Systematisk teologi drives i utbredt grad som dialog, ikke bare med de øvrige, teologiske disiplinene, men også med en rekke fag innenfor humaniora, naturvitenskap og samfunnsvitenskap.

Spørsmålet om teologiens forhold til kirken, respektive akademiet, er fremdeles et tema som er gjenstand for debatt innen nordisk teologi. Her representerer enkeltteologer og teologiske institusjoner ulike posisjoner.

Til Terje Stordalen – før du går

AV KJELL A. NYHUS, SPR

nyhus-ka@frisurf.no

Og jeg som synes samtalen var dirrende og levende. Forfjamset leste jeg ditt siste innlegg. Du synes samtalen mest av alt bærer preg av misforståelser og vil gjerne unngå ordkløveri og prestisjekamp (sic!). Og selv om du høflig vil dele dette ansvaret med meg så virker det som du mener det er min skyld. Du forstår ikke min posisjon, neivel – men det har mange andre gjort, og de har skrevet til meg og sagt at jeg tydelig setter ord på spørsmål de selv går med, men ikke har fått til å stille i egne fora.

Jeg tror jeg i all hovedsak har forstått hva du mener, og jeg antar at du stort sett har forstått meg. Jeg tror til og med at vi ikke er så helt uenige. Men jeg har bevisst *stresset* samtalen for å få den vekk fra et ufarlig språkleie. Det språket som gjør at deler av den teologiske vitenskapen er irrelevant for den troende menighet. Jeg trodde du var inneforstått med min form – et valg av stilnivå som søkte å pushe problemstillingene videre. Ditt første svar avfødte mange nye problem. Disse prøvde jeg å analysere fram for om mulig å drive samtalen inn i nye og kanskje ukjente soner. Det er det *ukjente* som har drevet meg videre i samtalen, det kjente har jeg latt ligge.

De spørsmålene jeg har stilt deg har jeg selv blitt stilt overfor utallige ganger som prest. Et så aktuelt, dypt og folkelig spørsmål som dette: Om Gud dreper barn, mener altså du er et spekulativt og 'kosmologisk' (?) spørsmål som du verken kan eller vil svare på. Men så svarer du likevel, at den Gud du tror på eller *bekjenner* deg til, naturligvis *ikke* gjør det. Dette er for meg en klar illustrasjon av hva jeg problematiserte i mitt siste innlegg. Den skjulte Gud *kan* vise seg å ha ansiktstrekk som vi nå ikke *kan* eller *vil* bekjenne oss til.

Dette er vanskelig å forkynne – nesten umulig?

Bare en ting til, Terje – før du går. «Alle vet da vel at Holocaust var onde menneskers verk?», skriver du. Det visste også jeg. Så alle vi som synes Holocaust er en dramatisk utfordring for *Gudstroen* vi har misforstått igjen? Du vil helst snakke om tyngden av vonde erfaringer og et plausibelt bibelsk symbolunivers som matcher det – jeg har skjont det. Men det var noe annet jeg ville snakke om.

Og siden du ikke lenger vil snakke med meg, henvender jeg meg nå til leserne:

Utgangspunktet var lesningen av grufulle tekster om Jahve i GT. Dynamikken i samtalen førte meg fort inn i et tungt system-teologisk problemfelt. Selv hadde jeg ikke noe ønske om det. Jeg har *prøvd* å lese GT uten teologisk kontroll, uten metaperspektiv. Det er kanskje umulig. Er det mulig for vanlige folk å lese GT uten å bli forført av egne preferanser, uten å lide under savnet av teologisk grammatikk?

Siden jeg har fått mange spørsmål fra leserne ikke om *tekstene* – interessant nok – men om *læren*, så vil jeg bruke noen linjer på det til slutt.

Selv har jeg aldri trodd på en logisk Gud hvor alt skal passe inn i min begrensede forståelse av kjærlighet. At noen har lest *det* ut av mine skrivelser synes jeg er rart.

Jeg vet at jeg dypest sett ikke løser noe problem ved å henvise til Satan eller ved helt å frikjenne Gud fra ulykker og drap. Vi står i fare for å «tømme» virkelighetens vonde og ubegripelig hendelser for Gud. Det onde er jo her uansett, og blir det noe enklere for troen om grufulle menneskelige erfaringer skyldes ikke-Gud? Kanskje litt, og inntil videre er det for

meg mer meningsfullt å si at Gud ikke kunne stanse Holocaust, enn å si at han ikke ville.

At Gud *må* være allmektig for å være Gud – og da på en måte som vi har definert – synes meg å smake av filosofisk metafysikk.

Jeg er ikke monist, jeg mener at det finnes noe som er ikke-Gud. Samtidig – på et slags mystisk eller anagogisk (eskatologisk) nivå – kan det hende at det er monist jeg er. Jeg tror som Paulus: «*Fra ham og ved ham og til ham er alle ting*».

Selv søker jeg meg ut på et meningsplan utenfor språket, der det ikke lenger finnes ord. Åpner meg mot et hvitt rom uten rekvisitter. Til en mening bortenfor mening. Når jeg sier at jeg ikke tror på Guds allmakt (*alt* er egentlig villet av Gud), så er jeg på et relativt og dennesidig meningsnivå. Alt her står under et foreløpig mandat, og er det ikke *det* mandatet vi som forkynnere skal være tro mot? I himmelen trengs ikke ord.

A. Eidslott skriver om Gud som åpenbarer sin avmakt:

«Jeg sendte et brev»

*Jeg sendte et brev til Jeriko
Til den barmhjertige samaritan*

*Ute på markene og myrene
ligger de forslåtte og blør*

*Jeg fikk et brev tilbake
fra Jerikos vekter som skriver*

Han ligger ute på markene
under en paraply av ravner

Fra Den tause ambassadør, Oslo 1980

Er det rart de var redde for jødene

AV FAKULTETSLEKTOR GUNNAR HÅLAND

Gunnar.Haaland@mf.no

Mel Gibsons film «The Passion of Christ» har medført en omfattende debatt i USA om sammenhengen mellom Jesu lidelseshistorie og antisemittismen. Gibson har blitt anklaget for å fremme antisemittisme og stimulere til jødehat, mens andre har hevdet at han bare gjengir det evangeliene faktisk forteller, og at det må være legitimt. Er det Gibson eller evangeliene som er problemet?

«Nå var jo jødene litt ugreie mot Jesus. Det er jo et litterært faktum,» sa Anne-Kat. Hærland da debatten rundt Gibsons film nylig var tema i Nytt på nytt, og så undret hun seg litt over at Gud virker så passiv overfor «et helt fol-

keslag som plager sønnen hans».

Ut fra denne tankegangen er det antijødiske en integrert del av påskens budskap. Kirken er dømt til fortsatt å forkynne dette budskap på jødene bekostning, og jødene er dømt til å leve med det. I denne artikkelen vil jeg forsøke å stake ut en annen vei.

Hva leser vi i år på langfredag?

Hærlands overforenkling er bare så alt for typisk. «Er det jødene som har skylden?» spurte Knut Olsen i Redaksjon 21 da det kokte som verst i Midtøsten for et par år siden. Ingenting er nytt og originalt verken i morodamens

resonnement eller i debattlederens spørsmålsstilling. Hele tankegangen stammer fra kirken påskefeiring, og den er blitt så grundig drillet inn i kristenheten gjennom århundrer at den sitter plantet i ryggmargen selv hos folk som ikke nødvendigvis tilhører kjernemenigheten. Jødene holdes kollektivt ansvarlige for Jesu død og for alt for mye annet.

Pasjonsfortellingen i Johannesevangeliet har vært og er selve grunnkurset i slik unyansert tale. Der synoptikerne taler nokså presist om «overprestene og folkets eldste» (Matt 27:1), «folkemengden som hadde samlet seg» (Matt 27:17) eller lignende, der skriver nemlig Johannes nokså konsekvent om *hoi ioudaioi*:

«Ta ham dere, og døm ham etter deres egen lov!» sa Pilatus. Men jødene svarte: «Vi har ikke rett til å henrette noen» (Joh 18:31).

Den samme språkbruken gjentas og gjentas i det følgende: «jødene», «jødene», «jødene», «jødene», «jødene», «jødene», «jødene» (Joh 18:36, 38; 19:4, 7, 12, 14, 31).

I år skal Johannesevangeliet lyde på langfredag, og om ikke predikanten gjør noe for å forhindre det, så vil spiren til antijødiske holdninger sås i nye hoder og få næring i andre. Enhver predikant kan derfor med fordel spørre seg selv: Om en overlevende fra Holocaust måtte finne på å sitte i kirkebenken, kunne vedkommende da tenkes å ville takke meg for en skvær og anstendig preken?

Hva gjør vi med slike bibeltekster?

Dette er imidlertid mer enn et homiletisk problem. Skaden er jo allerede skjedd i og med at evangeliet leses. Hvordan forholder vi oss til hellige tekster som forderver de sløve og vekker avsky hos dem som er våkne? Når vi vet at lynchjving av jøder har vært et nokså fast innslag i langfredagsfeiringen mange steder i Europa, da er det nemlig vanskelig å lese disse tekstene uten å vemmes. Det er jo nettopp bibellesning som har trigget slik ukristelig «liturgi».

Kan det likevel tenkes at fornyet bibellesning kan bringe oss over på et bedre spor? Kan det være at tekstene kan leses på en annerledes måte som tømmer dem for antijødisk potensial? I det følgende vil jeg forsøke å bidra til en slik lesning.

Er det jødene som har skylden?

En første eksegetisk observasjon har vi gjort allerede: Når «jødene» opptrer i pasjonsfortellingen hos Johannes, så dreier det seg om en unyansert og stereotypisert språkbruk. Synoptikerne gir oss mer presis, historisk informasjon om hvem som faktisk var involvert i prosessen mot Jesus, og slik informasjon gjør vi klokt i å ta med oss når vi preker over Johannes.

I enhver forstand er det meningsløst å si som det så ofte sies, at det var «jødene som drepte Jesus». For det første var selvsagt ikke hele det jødiske folk involvert i prosessen mot Jesus, selv om lesning av Johannesevangeliet kan forlede oss til å tenke i slike baner. For det andre ble den endelige dødsdommen avsagt av romeren Pontius Pilatus, og effektivt av romerske soldater. Vi klandrer ikke dagens italienerne for det.

Spørsmålet om hvem som var skyld i Jesu død har et historisk svar og et teologisk. Det historiske svaret er følgende: Det var de som faktisk var involvert. Det teologiske svaret er at Jesu død var Guds vilje, og det skjedde for min skyld.

Mine synder dommen skrev
og deg hen til døden rev;
hvor jeg ser din dom og vunder,
ser jeg alt mitt segl derunder.

(Thomas Kingo)

Er ikke Johannesevangeliet unyansert inntil det meningsløse?

«Det var om kvelden samme dag, den første dag i uken. Av frykt for jødene hadde disiplene stengt døren der de var samlet» (Joh 20:19). Tilsvarende sies det at Josef fra Arimatea «var disippel av Jesus, men i hemmelighet, fordi han var redd for jødene» (Joh 19:38). Var ikke Jesu disipler selv jøder, både Josef, de tolv og alle de andre på dette stadium? Selvfølgelig var de det, men dette faktum tilsløres når man leser Johannesevangeliet.

Ekstra underlig blir det når vi oppdager at det ikke bare er Jesu disipler som er redde for «jødene». Foreldrene til den blindfødte tier om sønnens helbredelse «fordi de var redde for jødene» (Joh 9:22). Til og med folkemengden

tier om Jesus, «for de var redde for jødene» (Joh 7:13)! Hadde vi ikke vært så fortrolige med at «jødene» er «de andre» og «de slemme», så ville enhver våken bibelleser se det tilsynelatende meningsløse i denne språkbruken.

Her er det helt tydelig at *hoi ioudaioi* ikke refererer til det jødiske folk i sin alminnelighet. Det er like tydelig hvem det faktisk siktes til, nemlig representanter for det jødiske lederskapet i Jerusalem. Det er de som sender teologiske kontrollører til Døperen for å spørre ham ut (Joh 1:19). Det er til dem Kaifas gir det råd at Jesus bør tas av dage (Joh 18:14, jfr. 11:49). Det er de som hele veien er i aksjon på langfredag. Det er dem disiplinene, foreldrene og folkemengden frykter. Men i Johannesevangeliet står det konsekvent «jødene» – til glede og inspirasjon for hver en antisemitt.

Er «jødene» alltid en god oversettelse av *hoi ioudaioi*?

Nylig kom jeg over en tysk bibeloversettelse som har løst problemet på en interessant måte. I de fleste tilfeller der *hoi ioudaioi* tydelig refererer til det jødiske lederskapet, oversettes det med «Die führenden Männer» (de ledende menn), ledsaget av en fotnote med «wörtlich die Juden» (ordrett *jødene*). Under rettsaken hos Pilatus brukes «die Menge» (mengden) to ganger og «sie» (de) én gang. Slik vises det sensitivitet overfor bibeltekstens antisemittiske potensial, og vilje til å gjøre noe med det.

Enkelte finner kanskje at denne løsningen er litt for radikal, at omskrivningene er for frie. Det står jo faktisk «jødene», vil man tenke. Men gjør det faktisk det? I nyere forskning på antikkens jødedom fremheves det gjerne at mens ordet «jøde» for oss primært er et etnisk og religiøst begrep, så var *ioudaios* i antikken primært en geografisk bestemmelse. En *ioudaios* var en person fra Judea, evt en person hvis familie stammet fra Judea. Det at vedkommende tilhørte Judeas folk og dyrket Judeas gud hørte med i bildet, men var ikke det primære. Det samme var tilfelle for eksempel når det gjaldt en egypter, greker eller perser. Primært var dette geografiske bestemmelser, men de hadde også med etnisitet og religion å gjøre.

Ut fra slike overveielser har man i den eng-

elskspråklige evangelieoversettelsen Scholars Version valgt å oversette «Judeans» i stedet for «Jews». Denne oversettelse er altså særdeles «ordrett» i motsetning til den tyske, men den tapper tekstene for antisemittisk potensial like effektivt. På norsk ville det fungere helt greit å si at «judeerne sendte noen prester og levitter til ham fra Jerusalem» (Joh 1:19), og så legge til en fotnote som forklarer at det greske ordet kan oversettes både «jøde» og «judeer». Tilsvarende kunne man gjøre alle andre steder der det er tydelig at det er tale om representanter for det jødiske lederskap i Jerusalem, altså Judeas lederskap.

Hva gjør Bibelselskapet?

Som kjent holder Bibelselskapet på med en revisjon av NO 78/85. Det er altså en gylden tid for å diskutere bibeloversettelse i Norge. To prøvehefter er allerede ute, og heftet med Johannesevangeliet skal visstnok komme i mai måned.

For den som måtte håpe at man også på norsk hold ville gjøre noe med «jødene» i Johannesevangeliet, vil det bli en stor skuffelse. Her er dessverre intet skjedd, så vidt jeg har kunnet bringe på det rene. Det er å håpe at det kan bli en debatt om saken, og at Bibelselskapet gjør noe før den reviderte oversettelsen tas i bruk for alvor. Gjør de det ikke, blir resultatet at en av de viktigste aksjepostene i kirken antijødiske arv videreføres til nye generasjoner. Følgelig vil enhver antisemitt fortsatt kunne fråse i strålende formuleringer, mens den samvittighetsfulle predikant må starte langfredagsprekenen med et håpløst handikap hvert fjerde år.

Er Johannesevangeliet antijødisk?

Intet folk har en mer selvkritisk nasjonalitteratur enn det jødiske. Israels historieskriverer og profeter kritiserer og anklager der Snorre skryter og forherliger. Det gamle testamente er ikke antijødisk av den grunn. Johannesevangeliet og resten av Det nye testamente er skrevet i denne jødiske, selvkritiske tradisjon, som en del av en intrajødisk samtale om hva troen på Israels Gud innebærer.

Antijødisk blir det først når disse tekstene flytter ut av denne intrajødiske samtale, og i stedet blir våpen som alle vi andre retter mot

jøder og jødedom. Det er denne bibelbruken som må avsløres og motarbeides.

Jeg sier altså ikke at Johannesevangeliet er antijødisk eller antisemittisk, men at det har et farlig potensial i en slik retning. Evangeliets unyanserte og stereotypiserte språkbruk kan godt ha fungert i sin opprinnelige sammenheng, men har dessverre fått fatale konsekvenser ned gjennom historien. Veien fra Johannes' *ioudaioi* til våre dagers «jøder», «jews» eller «juden» er lang og tornefull. Følgelig betyr ikke våre ord i dag det samme som det greske ordet gjorde for to tusen år siden. Jeg vil hevde at den nåværende norske oversettelsen med «jødene» er svært uheldig, fordi bibelteksten med nødvendighet har blitt, blir og vil bli misforstått og misbrukt som følge av en slik oversettelse. Når jeg tar til orde for alternative oversettelser, så er det altså slett ikke for å tilsløre hva Johannes «egentlig» sier.

Kan vi preke vekk stereotypene?

Vi kan altså ikke tale over lidelseshistorien som om ingenting hadde skjedd i mellomtiden. Johannes kunne kanskje tillate seg å tale unyansert og stereotypisert, men det kan ikke vi. La oss i stedet holde frem at samtidig som Jesus anklages av enkelte landsmenn foran Pilatus, så var jøder flest opptatt med helt andre ting, først og fremst familiens påskefeiring. La oss preke slik at alle forvrengte forestillinger om en jødisk arveskyld kan punkteres. La oss bidra til at morgendagens

opinionsdannere – nyhetsreportere, komikere og alle andre – ikke ukritisk overtar notene til sine forgjengere.

Vi må slutte å gjøre et homiletisk poeng ut av kontrasten mellom folkemengdens hyllest på palmesøndag og dens rop om korsfestelse på langfredag. Det er nemlig ingen ting som tyder på at det dreide seg om de samme menneskene. På palmesøndag gjaldt det Jesu disipler og andre tilreisende, på langfredag var det «overprestene og deres menn» (Joh 19:6). Alle som har jobbet med de historiske spørsmål omkring inntoget i Jerusalem og prosessen mot Jesus vil vite at folkemengden neppe var overveldende stor ved noen av tilfellene.

Til neste år må vi forholde oss til følgende kraftsalve: «La hans blod komme over oss og våre barn» (Matt 27:25). Da får vi si at det for lengst er nok av den slags. Om noen hadde visst hva historien ville bringe, ville hun eller han aldri ha uttalt noe slikt.

Leo Eitinger skal ha sagt følgende:

Om man virkelig vil utbre kjærlighetens evangelium, om man ikke vil begrense bibelordet «elsk din neste som deg selv» på egoistisk og fascistisk måte bare til egen familie og egen religion, da må man tenke på at hvert bibelsk bilde, hver lignelse, hvert symbol som kan unnskylde fiendskap mot jødene, må behandles med samme forsiktighet som en flamme i et bensinlager.

Et korn
er sådd i evighet

Helge Helgesen

Helge Helgesen:

Et korn er sådd i evighet

Unik bok – med 12 taler holdt ved begravelse i Vik i Sogn.

kr 100,- inkl frakt

Kan bestilles på: hhe@vik.kommune.no

Eller på tlf: 57 69 82 91 / 57 69 51 50

SØNDAGSTEKSTEN

Martin Synnes, Birger Henrik Fossum og Brita Hardeberg

2. påskedag

12. april 2004

Prekentekest: Joh 20,11–18

Salme 16,8–11; 2 Kor 5,14–21

For en del år siden opplevde jeg etter en påskedagsgudstjeneste at en kvinne meldte seg for å fortelle, med sitrende glede, at hun hadde hørt og sett seg frelst: Hun hadde møtt den oppstandne frelser og herre! Hun brukte et overraskende bilde på den nye virkelighet som nå omga henne: Når jeg skal fortelle om denne erfaring til mine venner er det som å si at «jeg har møtt en luserød elefant i hagen!» Nåvel, et kuriøst bilde, men for meg en særdeles sterk påminnelse om hvilket merkelig budskap vi forsøker å formidle, begynnelsen på en ny framtid i vår gamle verden: Jesus Kristus er reist opp av graven, han lever!

Foreløpig perspektiv på prekenoppdraget

Forkynneroppdraget andre påskedag innebærer i mine øyne å spore veien fra tvil og håpløshet til tro og visshet om et nytt liv, en ny virkelighet. Hvordan skjer et slikt gjennombrudd? Tekstene rommer en rekke spennende signaler, og her er rikelig med dramatik. Skal vi få møte ham og se ham? Vi kan forsøke å rydde et stykke av veien fram med en historisk-apologetisk tilnærming. Fortellingen om den tomme grav – en «bombe» innenfor et lukket, rasjonalistisk verdensbilde – har alltid vært en snublestein for den moderne kritiske forskning. De mange tvilsspørsmål gjenlyder i en omforming av Maria Magdalenas fortvilte spørsmål: «Den historisk-kritiske forskning

har tatt min herre, og jeg vet ikke hvor de har lagt han!». Nåvel, negative forklaringer på den tomme grav er like gamle som evangeliene. Marias spørsmål reflekterer ryktet om at Jesu legeme skal være stjålet, jf Mt 28,13f. Denne avsporing fra hva evangelisten vil fortelle, besvares indirekte med noen unike trekk hos Johannes: Jesu linklede og svededuk er etterlatt i ordnet form (20,7). Det har ikke skjedd noe forhastet gravrøveri. Vi kan lett bruke opp mye av vår taletid i en slik apologetisk tilnærming til det som evangelisten forteller. Kildene gir et variert bilde av hva som skjedde «den første dag i uken». Beretningen om den tomme grav tilhører de eldste tradisjonssjikt i NT, og bevitnelsen av en tom grav står sterk. Det er også god grunn til å fastholde at pasjonsberetningen, som ble formet ganske kort tid etter Jesu korsfestelse, aldri har manglet denne fortsettelse, fortellingen om at graven var åpnet: Jesus Messias har seiret over døden! Uten denne visshet hadde ikke noe evangelium eller pasjonshistorie blitt skrevet! Vi må bare være oss bevisst at slik historisk-kritiske argumentasjon gir begrenset hjelp for troen på den oppstandne herre. Men helt klart uttrykker den tomme grav kontinuitet, mellom Jesus fra Nasaret og menighetens Kyrios, mens fortellinger om at denne Jesus viser seg for sine disipler bevitner en transformasjon av Kristi person og vårt forhold til ham. Vår tekst er et fascinerende eksempel på nettopp dette, når Maria Magdalena til sist gjenkjenner sin herre.

Til teksten

Oppstandelseskapittelet hos Johannes (kap 20) rommer fire hendelser eller scenebilder

som er nøstet tett sammen (1-10//11-18//19-23//24-29). De bygger opp mot et teologisk klimaks, tvileren Tomas bekjenner: «*min herre og min Gud!*» (v28). Nerven i hva Johannes vil ha fram knytter seg mye til verbene «å se» og «å tro» (v28f; jf v8). Ved nærmere granskning merker vi hvordan vår tekst er teologisk ladet. Det er ikke bare korsfestelse og opphøyelse som er støpt sammen i det fjerde evangelium (jf 12,32f), men også oppstandelse og intronisasjon veves sammen (v17). Ja, også oppstandelses-møtet, sendelsen og pinsens utrustning har fått plass i rammen av den første påskedag (v21f!). Dette betyr at Johannes' oppstandelseskapittel, i vulgært språk, rommer «hele pakka»!

Maria Magdalena får hos Johannes påfallende stor plass som primærvitne til oppstandelsen. Hun er nøkkelfigur fra starten (v1). Det er hennes melding om den åpnede grav (v2) som gir støtet til de to disiplers løpetur og deres erfaring inne i graven (vv3-8). Johannes lar leseren få vite, med henvisning til Skriften (Salme 16?), at det som har skjedd er Guds plan og vilje (v9). Når så de to har dratt hjem igjen (v10), er scenen på nytt klar for Maria.

Vi vet ikke mye om denne kvinnen, men hun er tydelig nærværende i Jesu disiplerskare. Hun har åpenbart blitt sterkt berørt av Jesu ord og hans maktgjerninger (jf Luk 8,2 og Mk 16,9-11). Matteus forteller at hun, sammen med andre kvinner, «omfavnet hans føtter og tilbad ham» (Mt 28,9f). Vår tekst fokuserer tre ganger på hennes gråt: «*Hvorfor gråter du, kvinne?*» (v11; jf v13 og v15). Hennes sorg og fortvilelse røper tapet av en relasjon i dyp kjærlighet og hengivenhet. I graven får imidlertid Maria M. se to engler. De markerer stedet hvor Jesu kropp har ligget (v12). Disse himmelbud sier ingenting (jf Mk16,5), men deres skinnende klær varsler opptakten til en kristofani.

Så får hun møte Jesus selv, og samtalen som følger (vv14-17) er den viktigste utfordring når vi skal forkynde denne dagen. Maria kjenner ham ikke straks igjen (jf Joh 21,4; Luk 24,31.35). Hun er paralyisert av sin leting etter han som noen har tatt og gjemt bort, den døde Kristus. Hun tenker faktisk å bringe den døde med seg og ta vare på han! (v15c). Jesus forsøker å forandre Marias fokus med sitt spørsmål

«*Hvem søker du?*» Men det er først når han talar henne direkte med navn at det oppstår gjenkjenning og ekte kommunikasjon: «*Maria!*». Dette kan være troens fødestund; jf Joh 10,3 og Jes 43,1. Maria svarer først ved å kalle han (på aramaisk, «rabbuni»/ «min mester»; en meget beskjeden tittel på den herre hun nå møter (jf v18). Jesu restriktive utsagn «*Rør meg ikke*» er overraskende. Det synes stå i motsetning til hva Tomas får lov til (v27). Utsagnet er ikke lett å tolke entydig. Verbalformen 'haptou' (presens imper. medialform) kan bety ikke bare å berøre, men holde fast på. Marias reaksjon er et forsøk på å holde fast den Kristus hun kjenner fra fortiden. En spennende tolkningsnøkkel til evangelieteksten er leseteksten fra andre Korinterbrev: «Har vi kjent Kristus slik, gjør vi det ikke lenger» (2Kor 5,16f).

Det er på dette trinn Jesus legger inn en sterk føring for å løfte fram det som betyr fullendelsen av hele hans sendelse, det som samtidig betyr virkeligjørelse av det nye gudsforhold for hans disipler. Vers 17 i vår tekst er enormt konsekvensrikt. Jesus har i sin avskjedstale til disiplene innprentet, uten at de vel skjønnte så mye, at «det er til gagn for dere at jeg går bort» (16,7). «Jeg stiger opp til Faderen», i vår tekst, er et av flere uttrykk hos Johannes for intronisasjonen, den opphøyelse som betyr at nå først kan Jesus dele med sine disipler frukten av et fullendt verk. Så blir Maria Magdalena den viktige budbærer til hans venner: «Gå av sted og si til dem ...!» Det er høyst bemerkelsesverdig og fascinerende at tiltalen nå er «*mine brødre!*»! Paulus har tolket dette når han innprenter at vi skal bære Sønnens bilde, og i kraft av sin oppstandelse står Kristus fram som den første blant «brødre»!, se Rom 8,29. Denne nye språkbruk korresponderer med det som følger fra Jesu munn: «*min Far og deres Far; min Gud og deres Gud.*» En rekke eksegeter vil her lese en bevisst distinksjon mellom «min» og «deres», for å utheve Jesu unike sønneforhold. Jeg tror dette er feil, og det kan forarme det Jesus vil si, det gudsforhold han fullt og helt vil dele med oss. En modell for Jesu utsagn kan være Ruts bok 1,16! Fornyetelsen av gudsrelasjonen betyr en grunnleggende fornyelse av pakten: «Jeg skal være deres Gud!», jf Jer 31,33. Og Jesu brødre

får status som «Guds barn». Hermed møter vi igjen et sentralt motiv i prologen 1,12: «han gav dem rett og myndighet til å bli Guds barn»; jf 1Joh 3,1.

Til prekenen

Vi kan vanskelig unngå trekke inn Johan Halmrast salme til denne teksten hos Johannes (NoS 189). Den omsetter langfredagens mørke i et «levende møte» som blir «den salige stund uten like», og det lille skjelvende mennesket blir budbærer med verdens mest grensesprengende budskap.

Det kan være en klok homiletisk start å bruke det gjentatte spørsmål i teksten: «*Hvorfor gråter du, Maria?*». Det er poetisk og sensitivt. Gråten kan romme mye. Den kan fortelle at en eller flere vegger har falt ut i ens liv; og om en knust tillit til mennesker og til livet; fremtiden er tapt; det gode liv fins i fortiden.

Maria som primærvitne til den dramatiske hendelse, til kristentroens gjennombrudd. Her kan vi i noen grad reise spørsmålet om hva som virkelig har skjedd? Hva er det som forvirrer Maria? Om vi vil bruke tid her, kan vi på en åpen og ærlig måte ta fram noen av de kritiske spørsmål som mange har sloss med. Så må vi også peke på det kvalitativt helt nye som oppstandelsen innebærer, den eskatologiske virkelighet som en historiker svært vanskelig kan beskrive. Og dessuten kan ikke relativt sikker historisk informasjon gjøres lik en frelsende sannhet!

Det er på tide med det direkte spørsmål: Hvordan oppstår den levende tro? Det er viktig å vise at det skjer på Jesu initiativ, når han kommer nær til. Vi bør stanse ved Jesu direkte tiltale: *Maria!* Den tapte relasjon gjenskapes når han kaller oss ved navn. Slik blir oppstandelsestroen «personlig».

Den oppstandne tar oss inn i et gudssamfunn som har Sønnens merke. Den predikant som kan bruke Jesu ord i vers 17 og utfolde rikdommen og tryggheten i det nye forhold til Gud vår Far, er ved å komme på høyde med det fjerde evangelium. Om vi da også lykkes med å løfte våre tilhørere inn i denne virkelighet, kan jubelen og gleden melde seg. Den egentlige påskefeiring er i gang.

Gå og fortell! En test på hvor vi står med vår påskeskristendom og vår frimodighet er om vi

griper denne stafetten. Når den oppstandne nærvær brenner i våre hjerter kan vi ikke beholde dette for oss selv. Er vi for tilbakeholdne med å utfordre til å dele troen og vår kristne erfaring? Som påpekt ovenfor går påskeberetningen hos Johannes faktisk videre i en ny sendelse, med DHÅ's utrustning! Også den vil Kristus dele med sine disipler (v21f). Kan vår preken denne påskedag gi støtet til en påskeerfaring med ringvirkninger?

MARTIN SYNNES
førsteamanuensis (NT)

1. søndag etter påske

18. april 2004

Prekentekest: Joh 21, 1–14

Salme 116, 1 Kor 15, 12–21

Inngang

Det er 2. søndag i påsketiden, søndagen som oppstandelsens festdag blir særlig tydelig. Vi kjenner på gleden over å synge og høre om den levende, seirende og nærværende Jesus. Det andre verset i «Måne og sol» lar oss glade bekjenne: «Ja, han er her!» – det er større enn vi kan fatte! Han fornyer våre liv og vår tjeneste.

Til teksten

Johannes 21 og Lukas 5

Fortellingen i Joh 21,1–14 likner på mange måter fortellingen om Peters fiskefangst i Luk 5, 1–11. Jeg merker meg på *likhetene*: begge tekster (Joh 21, 1–14 sett i sammenheng med resten av kapitlet) dreier seg om å mislykkes i det en mener en kan, deretter handle etter Jesu veiledning, oppnå noe stort og uventet, oppleve sin egen ufullkommenhet, men likevel få tillit og et oppdrag.

En mulig forklaring på likhetene er at beretningene hos Johannes og Lukas går tilbake på *samme hendelse*, fortalt av evangelistene på

hvert sitt sted i evangeliefortellingen. Det kan tilsvare den forskjellige plasseringen av tempelelsen hos Johannes (Joh 2) og synoptikerne (Matt 21 par.). Tekstene i Luk 5 og Joh 21 kan altså sees som varianter og ikke som ledd i en sekvens – likesom vi vel heller ikke sier at Jesus renset templet to ganger, en gang ved begynnelsen av sitt virke og en gang ved slutten?

En annen forklaring er at det dreier seg om to forskjellige hendelser, men at den andre hendelsen er fortalt med innreflekterte motiver fra den første.

Min konklusjon er åpen – det kan være samme hendelse, det kan være to hendelser. Jeg vil derfor ikke supplere den ene teksten med den andre som om de beskrev samme hendelse. På den annen side vil jeg være varsom med å tilordne de to tekstene til hverandre som en fortsettelsesfortelling, der gjentakelsen blir et poeng. De to tekstene er for øvrig i hver sin tekstrekke, mens Joh 21 hører til i II. rekke for kirkeåret 2003–2003, hører Luk 5 til i I. rekke, på Aposteldagen.

Johannes 21 og andre Johannes-tekster

Framfor å trekke forbindelsen til Luk 5 vil jeg understreke forbindelsen mellom Joh 21, 1–14 og andre Johannes-tekster i kap 1–20 gjennom noen merknader til teksten:

v. 3: «Jeg drar ut og fisker»

Gikk Peter og de andre dermed ut av sitt apostoliske oppdrag – eller inn i det? En ikke uvanlig tolkning i vår tradisjon er at Peter, rådløs og usikker etter Jesu død, går tilbake til det liv han levde før Jesus kalte ham. Den avvises i de fleste kommentarer og tekstgjennomganger, men nevnes altså, og det er vel flere enn meg som har hørt (og kan hende også brukt?) denne tolkningen. Bertil Gärtner refererer en slik tolkning i *Kommentar till evangelieboken 11*, 1964 og i en tekstgjennomgåelse i LK fra 1984 tolker Øystein Larsen fisket nettopp som et uttrykk for at disiplene ikke fatter oppstandelsens konsekvenser (s. 160). R. Brown (*The Gospel according to John*, 11, 1972:1068f) refererer en tilsvarende tolkning fra 1932 og karakteriserer den som «tvilson». C. K. Barrett (*The Gospel according to St. John*, 1955 og senere) karakteriserer det som «utenkelig» at

Peter og de andre nå skulle være på veg tilbake til sitt tidligere yrke.

Olaf Moe bemerket irenisk at «de måtte jo ha noget å leve av mens de ventet på den stund da de ble fullt rustet til å opta sin apostoliske kallsgjerning.» (*Johannesevangeliet 1951:605*).

Johannes forteller ikke om et oppbrudd fra båter og garn på samme måte som synoptikerne (f. eks. Luk 5). Derfor er «fiske» og «båt» ikke uten videre lik «det gamle livet». Jeg mener at Johannes bruker fisket som en symbolhandling for kirkens misjon. Det disiplene skal lære denne dagen, er ikke at de skal slutte å fiske, men at de på den ene siden ikke kan gjøre noe uten Jesus (jfr Joh 15,5), og at de på den annen side skal lykkes sammen med ham.

v. 5: «Dere har vel ikke noe fisk, barn»

Paidia forekommer foruten her to andre steder hos Johannes: 4.49 («ellers dør sønnen min») og i 16, 21 («når barnet er født»). Som tiltale her har ordet et muntlig, dagligdags preg. I Joh 14,18 finner vi et interessant beslektet uttrykk: «ikke som foreldreløse barn» (*orphanous*). Jesus har ikke forlatt oss

v. 5ff: fisk og brød

Om måltidet med fisk og brød (*opsarion* ... *kai arton*, v 9) i kap 21 skulle minne om noe, måte det vel være det store måltidet i kap 6, 1–15 jfr Joh 6, 11: «tok .... brødene ...og delte ut til dem, likeså av fiskene.»

v. 6 og 11: dra

Gr.: *halkyein*. To andre steder er verbet brukt hos Joh: i 6, 44: «Uten at Faderen ... drar ham» og i 12, 32: «dra alle til meg». At verbet ellers hos Joh brukes om å dra mennesker støtter en forståelse av fiskefangsten som et symbol for kirkens misjon: at mennesker blir dratt til Jesus, berget i land.

Gottfried Voigt skriver i *Die geliebte Welt*, Göttingen 1980 s. 214 (min overs.): «Det er verd å tenke over forskjellen mellom v. 3 og v. 6. Om vi tenker oss at allerede v. 3 er billedlig å forstå: «fiske» etter egen beslutning, altså et tiltak på egen hånd, da skulle det lille opptrinnet med de syv mennene som nå – på godt eller vondt – vil greie seg videre uten Jesus, være en liknelse om den kirken som vil fore

sin (sin!) sak uten Kristus. Misjon uten Kristus? – en uting. Misjonsarbeid der Kristus bare er «gjenstand» for forkynnelse og lære, et forbilde og eksempel som vi retter oss etter, men ikke det egentlig virkende *subjekt*? – umulig.»

v. 9: kullild

Ordet finnes hos Johannes her og i Joh 18,18: «tjenerne og vaktene hadde tent en kullild og stod og varmet seg.» For Peter må kullilden på stranden ha vakt vonde erindringer. Sammenhengen er sett allerede av *Efraim Syrerer* (c306–373): «*Ad prunos negavit, ad prunos confessus est.*»

v II: ett hundre og femtitre

Johannes bruker flere ganger «omtrent» ved tall, se f. eks. v. 8. Her er det imidlertid nøyaktig 153 fisk i garnet, og det er, sagt med *Augustins* ord, «et stort mysterium». En rekke fortolkninger er framsatt (se f. eks. Brown II, 1074–1076), la meg nevne to:

Hieronymus nevner han at antikkens zoologer kjente til i alt 153 fiskeslag. Til støtte for denne forståelsen av de 153 fiskeslag kan en trekke fram Matt 13, 47: noten som samler fisk av *alle* slag.

Augustin selv påpeker at 153 er summen av tallene fra 1 til 17; 17 er for øvrig lik 10 + 7, d.v.s. helhetens + fullkommenhetens tall.

De to utleggelsene er – så forskjellige de enn er bygget opp – relativt konvergente, de 153 fiskene kan tas som uttrykk for den altomfattende horisonten for evangeliet: «alle folkeslag» (Matt 28), «all skapningen» (Mark 16), «alt i himmel og på jord» (Ef 1,10).

v II: enda det var så mange, revnet ikke noten

Verbet er *schizá*. Et sterkt ord om kirkens enhet! Det altomfattende utvalget av fisk forårsaket intet *skisma*. Barrett: «The Church remains one, in spite of the number and variety of its members.» (Op. cit. p. 484).

Sammenfatning

Vi er ikke som foreldreløse barn. Jesus lever og er sammen med oss. Også når vi strever og mislykkes, ser han oss, kaller oss sine, ber oss til bords og gir oss sin rettleiding og sitt verdensvide oppdrag på nytt. Selv om kirken er

en fremmed i verden, vil Jesus la kirken ha rom for alle slags mennesker, samlet om ham.

Til prekenen

Undervegs til prekenen spør jeg: Dersom fisket i Tiberiassjøen er en billedhandling som viser til kirkens misjonsoppdrag – hvorfor fikk de da ikke noe fangst den natten? Hvorfor må også vi fra tid til annen gjøre en resultatløs innsats, dra svarte garn, så med tårer?

Jeg spør videre: Hvor er høyre side av båten – hos oss? Sagt med andre ord: Hvor vil Jesus at vi skal kaste evangeliets garn, hvordan skal vi satse hos oss? Vi kan gjerne spørre hverandre, men vi må først og fremst – hver for oss og i fellesskap – spørre han som er høstens og fiskets Herre. Jeg tror at svaret på hvor og hvordan vi skal sette evangeliets garn i mangt og meget er ferskvare – likesom mannaen; vi kan ikke erverve vår fiskeferdighet en gang for alle. Vi skal ikke tenke at vi alltid *har* svaret, men vi skal stole på at vi *får* det.

Av og til må vi lære det gjennom svarte garn og ved en kullild som vekker såre minner om de gangene da vi ikke holdt mål. Likevel tar Jesus imot oss med kjærlighet – vi er ikke som foreldreløse barn. Vi må ikke være kirke som om Jesus var død! Vi bekjenner troen på den oppstandne Jesus nettopp ved å vende oss til ham med bønn om råd og veiledning. «Han ... innbyr til å gjøre de samme erfaringer som hans usikre trosvitner fikk gjøre i kirkens morgen» (Ø. Larsen, Op. cit.). Vi kjenner smerten over det som mislykkes. Gud gi at alle de tjenerer som nå sår med tårer, en gang får høste med jubelrop!

Familiegudstjeneste

Laila Riksaasen Dahl har laget et godt opplegg til familiegudstjeneste i *I morgen er det søndag. Flere prekenskisser for familiegudstjenester*. 2. rekke, IKO 1995 s. 40ff. Hun foreslår å la predikanten spille Peter og så fortelle hva han og de andre opplevde ved Tiberiassjøen. Jeg ville i et slikt opplegg velge følgende momenter:

- det nytteløse strevet («Vi mente vi kunne dette med fiske, men vi fikk ingenting ...»)
- den store fangsten etter Jesu anvisning («Men da vi gjorde som Jesus sa ...»)
- kullilden på stranden («Da måtte jeg tenke

på en annen kullild, den i øversteprestens gård ...»)

- måltidet («Jesus gav oss mat, slik han hadde gjort så mange ganger, det var så fint ...»)
- garnet med 153 fisker («Jeg tror det var et tegn på at vi skal vinne alle slags mennesker ...»)
- tilbakeblikk («Vi skal greie det, Jesus vil lede oss ...»)

Høymesse

Noe av dette vil jeg bruke:

- Jesus sender oss likesom disiplene for å være menneskefiskere.
- Disiplenes pilotprosjekt gikk heller dårlig, men Jesus hjalp dem så de lyktes.
- Jesus er vår levende Herre, han må lede og veilede også oss i dette.
- Derfor lar han oss av og til streve forgjeves, så vi husker å søke hans råd..
- Likesom Peter er heller ikke vi kvistfrie i ett og alt, men Jesus har tillit til oss
- Vi er ikke som foreldreløse barn; Jesus tar seg av oss, ber oss til bords med seg.
- I hans råd skal hans oppdrag lykkes!

Salmer

Vi bør velge en eller flere salmer som vi synger hver søndag fra påske til pinse. Kirkerituallet av 1685 forordnet *Christ stod op af Døde* før evangelielesningen på prekestolen hver søndag mellom påske og Kristi himmelfartsdag. Den kan vi ennå bruke i *Grundtvigs* gjendiktning, NoS 182/183.

Det er det flott å begynne med NoS 194: «Dine hender er fulle av blomster.» Det er en glede å synges NoS 191: «Han er oppstanden», og denne søndagen kan vi gjerne også bruke NoS 192: «De trodde at Jesus var borte.» Til nattverd gjerne NoS 195: «Livet vant.»

BIRGER HENRIK FOSSUM

2. søndag etter påske

24. april 2004

Prekentekest Joh 21,15–19

Salme 23; Hebr 13, 20–21

Til inngang

Denne ukens arbeider jeg med preken til 2. søndag i faste, Luk 7, 36–50, samtidig med denne tekstgjennomgåelsen. Dette gir en inngang til teksten som kan være verdifull. Lukasteeksten forteller om Jesus som er innbudt til gjestebud hos Simon fariseeren. Under midt dagen kommer en kvinne med dårlig rykte inn. Hun viser sin kjærlighet til Jesus gjennom tårer og salving. Opptrinnet er utgangspunkt for en alvorlig samtale mellom Simon og Jesus, der Jesus konkluderer: «Hun har fått sine mange synder tilgitt, derfor viser hun så stor kjærlighet. Men den som har fått lite tilgitt, elsker lite.» Teksten avsluttes med at Jesus bekrefter kvinnens tro, og han sender henne ut i fred, uten betingelser eller formaninger av noe slag.

Til teksten

I vår prekentekest er det en annen Simon som lærer om tilgivelse og kjærlighet, Simon Peter.

Vi antar at teksten tilhører et tillegg (kap 21) til det opprinnelige Johannesevangeliet (kap 1–20), antagelig føyd til etter at Peter og Johannes er død for å legitimere deres autoritet. Peter er berettiget sin posisjon som den store pastoren og martyren, til tross for hans fornektelse langfredags morgen. Johannes er et pålitelig sannhetsvitne, til tross for at han har avgått ved døden og ryktet lenge har sagt at han ikke kunne dø før Jesus var kommet igjen (se C.K. Barratt, *The Gospel according to St John*, min utgave er fra 1975, s 479 f og 485 f). Slik har vårt avsnitt fra starten vært knyttet til beretningen om Peter som fornekter ethvert kjennskap til Jesus ved kullilden på gårdsplassen foran øversteprestens bolig natt til langfredag (Joh 18, 12 ff og synoptiske paralleller). Samtidig er den også språklig nært knyttet til kallelisen av Peter (Joh 1, 42) .

Fortellingen om Jesu samtale med Peter har vært viktig i kirkens historie, og omtales ofte som Peters ordinasjon. På denne bygges embetsteologi, pavelære og prestesyen.

Samtalen er bygget opp i tre ledd, svarende til Peters tre fornektelser. Tre ganger får Peter spørsmål om han elsker Jesus. Hver gang bruker Jesus «Simon, Johannes sønn» som tiltale- navn. Det virker som Jesus vil ta Peter med tilbake til starten, før han fikk navnet Kefas/Peter/Klippen, og la ham begynne forfra igjen. Identiteten bygges opp igjen etter den personlige katastrofen. Leddene er for øvrig nesten likelydende, med den forskjell at Peter på tredje spørsmål om han elsker Jesus, blir bedrøvet og ber Jesus vurdere hans kjærlighet selv. Det har vært påpekt at Jesus bruker det greske ordet «agapa» som vanligvis betegner kjærligheten mellom Faderen og Sønnen, i sine spørsmål til Peter. Mens Peter i svarene bruker «fileá», et ord som oppfattes noe svakere. Det har vært vanlig å tolke dette som at Peter ikke vil ta munnen for full denne gangen, slik han har gjort tidligere (Joh 6, 66–71 og 13, 36–38). Men dette må ikke presses, da bruken av disse ordene hos Johannes langt på vei er synonyme. Hvert ledd ender med at Jesus gir Peter et kall: Å selv være hyrde for de andre troende. Samtalen munner ut i et utsagn som urmenigheten har forstått som en forutsigelse om at Peter skulle lide martyrdøden.

Til dagen og prekenen

Dagen er hyrdesøndag og Guds omsorg for mennesker i alle livssituasjoner står i sentrum. Tekstene domineres av hyrdebilder, primært av Gud/Jesus som hyrde. Også kollektbønnen bruker bilde av Jesus som «vår hyrde» og vi som «villfarne» (sauer).

Vår tekst og også et par tilleggstekster anvender imidlertid hyrdebildet på en annen måte, på mennesker som får et særlig ansvar som hyrder i menigheten. Likevel mener jeg det er feil å la menighetsledelse bli et hovedpoeng. Jeg vil heller understreke det som er allment i teksten: Jesu omsorg, raushet og tilgivelse mot Peter viser oss hvordan Gud møter mennesker. Jesus har tillit til at Peter slik han har vist seg å være, har noe å bidra med til sine medmennesker. Dette siste aspektet understrekes også i leseteksten fra Hebreerbrevet: «måtte han gjøre dere skicket til alt som godt er» (13, 21). Det gir håp for oss.

I år kommer denne søndagen allerede i april, og er derfor ikke så aktuell for konfirma-

sjon. Skulle det likevel være slike søndager i menigheten, er det etter mitt skjønn fornuftig å bruke en av tekstene der Gud er hyrde, f.eks Salme 23, som prekentekst.

Det er nyttig i prekenen å sette teksten i sammenheng med forrige søndags tekst (21,1–14): Da hørte vi at Jesus var død, og noen av disiplene har vendt tilbake til sitt yrke som fiskere anført av Peter. De var i båt på Tiberiasjøen, men de fikk ikke fisk. Da kommer Jesus på stranden, gir sine anvisninger og noten fylles. Peter skjønner at det er Jesus de har med og gjøre. Jesus har forberedt måltid og fellesskap for disiplene på stranden (termer som likner på nattverdsmåltidet). Når måltidet er ferdig, er det tid for samtale med Peter. Der starter vi denne søndagen.

Peter trenger ganske sikkert en samtale. Som leder for disippelflokken er det et stort svik at han tre ganger har benektet ethvert kjennskap til Jesus. I tillegg kommer at han tidligere har vært så sikker på sin tro. Nederlaget må ha vært stort og sårt. Peter svek ikke bare Jesus og de andre disiplene, han svek seg selv. Peter viser tydelig behov for å møte Jesus igjen når han kaster seg i sjøen for å komme fortest mulig til lands.

Jesus har sagt at han er den gode hyrde (Joh 10,11 ff), og på den måten gått inn i forestillingene knyttet til Gud (Salme 23, Esek 34,12 ff). Lukas og Matteus gjengir også Jesu lignelse om den gode hyrden som forlater de 99 for å finne igjen den ene som er tapt (Luk 15, 1 ff, Matt 18,12–14). Hyrdens hovedoppgave er å ta seg av den enkelte. Samtalen mellom Jesus og Peter blir et eksempel på akkurat dette. Jesus er hyrden som kjenner sine, og som tar seg av Peter og møter ham på en relevant måte.

Fortellingen om Peter må få plass i prekenen fordi den har så mange elementer som kan skape gjenkjennelse. Den viser hvordan Peters møte med den levende Jesus Kristus blir et møte og en bearbeiding av den vonde fortiden. Det er et poeng at Peter til slutt i samtalen overlater til Jesus å bedømme sin kjærlighet og å felle dommen. Han gir avkall på å være sin egen dommer. Det er viktig å tåle seg selv om man skal tåle andre. Kanskje er det dette som blir hans kompetanse til å ta seg av andre, til å bli en hyrde for menigheten? Og ikke en kontrollør –.

Som kvinnen i Simons hus blir heller ikke Peter avkrevd forbedringsløfter. Men han møter en kjærlighet som er en radikal utfordring til å følge Jesus i tjeneste for medmennesker.

Til gudstjenesten

Salmer: Jeg vil starte med ei kjent påskesalme, f.eks 182, for å knytte sammenhengen tilbake til oppstandelsen. Elles vil jeg ha med salmer med hyrdemotiv, (319, 310, 071) Guds omsorg (309, 058) og salmer som understreker glede over å være et menneske som har noe å gi til andre (415, 430, 0121).

Dette er en god dag for 487 (Ingen er så trygg i fare) som dåpssalme. Til nattverd ville jeg velge 650 som inneholder formuleringen om «livets sønderbrutte deler».

Forbønn: Det kan være en ide å arbeide særlig med forbønnen etter mal av forbønn IV. La forbønnen bli en kjærlighetstjeneste hele menigheten tar del i, nært knyttet til nærmiljø og dagsaktuelle saker. Er det noen i menigheten som kan lage og lese bønner?

BRITA HARDEBERG
sokneprest i Ilen

1. mai 2004

Prekatekst Luk 6,31–35

... I vårt ansikt sved

Arbeid som straff

«Arbeidet ble gitt menneskene som straff fra Gud etter syndefallet.» Dette utsagnet fikk jeg referert fra en gymnaselev i Frankrike, som hadde notert det ned i timen da læreren holdt forelesning over emnet «arbeidets filosofi».

Det nærmeste man kommer ufeilbarlighet utenfor Vatikanets murer må vel være franske gymnaslærere, så eleven var nok litt overrasket da jeg luftet forsiktige motforestillinger.

Tanken om at vi arbeider «i vårt ansikts

sved» sitter dypt hos mange mennesker, og har vel preget hverdagen til de fleste arbeidere gjennom hundrevis av generasjoner. En ting er blodslitet i bondesamfunnet, en annen ting er den fremmedgjøringen og elendigheten mange arbeidere opplevde da industrialiseringen skjøt fart.

William Blake skriver om «The Dark Satanic Mills» når han beskriver de tidlige industriale leggene i England i sitt forunderlige dikt «Jerusalem», hvor Kristus vandrer i Englands «green and pleasant land».

Ut av blodslit og brødnød ble arbeiderbevegelsen født. Ser man på den elendighet millioner av mennesker levde og lever under, er det ikke rart at misnøyen fødte revolusjon. Men da arbeiderbevegelsen blåste til kamp, var kirken nesten alltid å finne på motsatt side, på borgerskapets og makthavernes side. Fruktene av denne konflikten mellom kirke og arbeiderbevegelse kjenner vi enda etterdønningene av. Midt i dette spenningsfeltet feires det 1.mai-gudstjenester. Det er mye å gripe fatt i når det skal prekes.

Arbeid til velsignelse

Oppdraget til de første mennesker ble gitt før syndefallet. Derfor tar den franske gymnaslæreren grunnleggende feil: Arbeidet i seg selv er ikke straff. Arbeid er integrert i det grunnleggende og grensesprengende kulturoppdraget som fortsatt foregår i verden, i trassig protest mot destruksjonskreftene og stadig i det godes tjeneste. Det er derimot en konsekvens av syndefallet at arbeidet kan oppleves som byrde og slit. Arbeidet er fortsatt slavearbeid for mange, enten i bokstavelig eller i overført betydning hvis vi anlegger et globalt perspektiv.

I dagens dynamiske og markedsbaserte arbeidsliv, er hevdvunne rettigheter og fagforingsprinsipper lette å miste. Det nytter lite å holde på gode pensjonsordninger hvis jobben ryker. Veldig mye er i støpeskjeen i nordiske sosialdemokratiske samfunn når amerikanskpreget ledelsesfilosofi og utenlandsk eierskap rykker inn og skal snu opp-ned på hevdvunne rettigheter.

Samtidig er det mange som hektes på arbeid nesten på samme måte som rusbrukere hektes på flaske, piller eller sprøyter. Det er

nok ikke få av oss prester som har kjent på beruselse i forbindelse med arbeid. Det kan være berusende godt å bli brukt. I slike situasjoner blir dobbeltheten i arbeidet tydelig. Arbeid kan gi mening til livet, men det kan også sette arbeidstakere og familier under urimelig press.

Luksteksten bringer inn troens dybdeperspektiver på folks allmennerfaringer med liv og arbeid, i en tid hvor arbeidsliv og samfunnsliv er i galopperende rask endring. Vanligvis lar vi slike tekster kaste lys over privatliv og individuell utvikling og vekst. Det kan være utfordrende å la tekstens dybdeperspektiver utfordre også den delen av livet som er arbeid. Og da snakker vi ikke om prestearbeid, men vanlige menneskers arbeid: Bilmekanikere og bankfolk, leger og frisører, lærere og børsmeglere, industriarbeidere og direktører. Vers 31 hvor den gyldne regel uttrykkes, sier mer enn allverdens etikkseminarer og verdikommisjoner: Også i arbeidslivet utfordres vi til å gjøre mot andre det vi vil andre skal gjøre mot oss. Elske de elskverdige (v.32) og gjør godt mot de gode (v.33) er ikke den viktigste utfordringen. Det kan alle, ifølge Jesus. Vi kalles til mer enn som så. Det snakkes om å låne ut til den som trenger de – uten å vente noe igjen. (Krevende og umulige utfordringer, selv med

dagens rentenivå.) Når vi kommer til tekstens finale, sprenges anvendelsen i arbeidslivet, her er det hele livet som utfordres: Elske deres fiender. Gjør godt uten vente noe igjen. Som Gud er god mot de utakknemlige og onde, skal vi være det.

Den høyestes barn

Denne type «knock-out» tekster i evangeliene med sine grenseløse krav, utfordrer oss mer enn vi ofte er villige til å innrømme. Det foreslår ikke å bare rubrisere dette under lovens andre bruk, som urimelige krav som fører oss til syndserkjennelse og syndstilgivelse. Nei, vi vil ikke strekke til, ja, vi trenger syndstilgivelse, men vi skal faktisk prøve. Målet for alle mennesker – Guds vilje er universell – er nettopp å kalle alle til å bli den høyestes barn. Veien dit er nåde, men vi kalles til fornyes og forvandles, så vi kan bli Den Høyestes barn, og omdannes til Den Høyestes bilde.

TORBJØRN HOLT
studentprest i Europa

Til konfirmanter som vurderer dåp

DÅP

AV TENÅRINGER

Ny utgave

Denne brosjyren forteller noe om hva dåpen innebærer, og hvordan dåpen konkret foregår.

Utgis på både bokmål og nynorsk.

kr 6,-

Se flere nyheter på www.iko.no

Telefon
22 59 53 00
Telefaks
22 59 53 01

orden@iko.no

iko
IKO-Paragraf AS

FRA BISPEDØMMERÅDENE OG KIRKEDEPARTEMENTET

TILSETTINGER OG UTNEVNELSER

Borg bispedømme

*Vikarprest i Skårer prestegjeld i
Borg bispedømme*

Tor Martin Synnes

*Vikarprest i Vestby prestegjeld i
Borg bispedømme*

Eivor Andresen

Nidaros bispedømme

*Sokneprest i Verran prestegjeld i Nidaros
bispedømme*

Roald Johan Bleikvassli

SØKERE TIL LEDIGE STILLINGER

Borg bispedømme

*Kapellan i Råde prestegjeld, vestre borgesyssel
prosti i Borg bispedømme*

Finn-Ove Brandvold, f. 16.12.51, Fredrikstad

Per Willy Wilhelmsen, f. 26.10.65, Hell

Gaute Norbye, f. 16.01.68, Tromsø

Linn-Therese Jordheim Larsen, f. 14.11.71,
Fredrikstad

Ingrid D. Sæverås, f. 03.09.69, Degernes

Andreas Braset, f. 04.05.69, Haltdalen

Lubomir Batka, f. 23.01.74, Tübingen,

Tyskland

Terje Nyvoll-Todnem, f. 23.07.72, Kjøllefjord

Gyda Hesla, f. 04.09.52, Rygge

Klara Midlang, f. 28.12.74, Kråkerøy

Sveinung Hansen, f. 08.01.75, Oslo

Margrete Holmeide, f. 02.12.78, Oslo
En søker ønsker ikke sitt navn offentliggjort

Møre bispedømme

Stiftsdirektør i Møre bispedømme

Svein Bjørkås, f. 1954, Inderøy

Jan-Egil Korseberg, f. 1953, Molde

Ole Kristian Sand, f. 1973, Oslo

Bjørn Olaf Storhaug, f. 1963, Molde

Arne Walderhaug, f. 1949, Ålesund

Tre søkere ønsker ikke sine navn offentliggjort

LEDIGE STILLINGER

Oslo bispedømme

*Soknepreststilling i Bekkelaget prestegjeld, Søndre
Aker prosti i Oslo bispedømme*

Bekkelaget prestegjeld grenser i sør og øst mot Nordstrand, Lambertseter, Manglerud, i nord mot Gamlebyen og Vålerengen, og i vest mot fjorden.

Prestegjeldet består av to sokn: Bekkelaget med 10.121 medlemmer, og Ormøy med 2.282 medlemmer, i alt er det ca. 14.900 innbyggere bosatt i prestegjeldet. Prestegjeldet utgjør den nordlige delen av den nye Nordstrand bydel. Sammen med de to andre prestegjeldene innen bydelen, Lambertseter og Nordstrand, har kirkelig fellestråd i Oslo organisert en egen samarbeidsenhet.

Det er to kirker i prestegjeldet, Ormøy fra 1893, og Bekkelaget fra 1923. Det er forordnet gudstjeneste hver son- og helligdag i Bekkelaget kirke og to søndager i måneden i Ormøy. I området Simensbråten/Ekeberg ligger SEM-huset (Simensbråten Ekeberg Menighetshus).

Her er det forordnet gudstjeneste to søndager i måneden, med friere opplegg, med stor frivillig deltakelse og ansvar på alle måter.

I prestegjeldet er det tre barneskoler, en ungdomsskole og en videregående yrkesrettet skole.

I Bekkelaget menighet er det et rikt og variert frivillig arbeid, med bl.a. søndagsskoler, barnegospel, blandet voksenkor og seniorkor, ungdomsarbeid, bibel- og samtalegrupper, Alpha-arbeid, besøks- og sorggrupper, og misjonsforeninger. Mye av arbeidet skjer i tilknytning til Bekkelaget Menighetscenter og SEM-huset.

Bekkelaget menighet har flere diakonale institusjoner:

Bekkelagshjemmet er et sykehjem med 52 beboere og dagsenter. Menigheten driver to seniorsentre og Ungdommens Nattcafé med kommunal støtte. Menigheten har også egen barnehage.

I Ormøy menighet er det satset på nybrottsarbeid fra høsten 2003; to barnekor, barneklubb og trilletreff er startet opp med frivillige medarbeidere. Diakonirådet har ansvar for besøkstjeneste sammen med den ene kapellanen. Menigheten har for egne midler installert nytt orgel i den gamle tømmerkirken.

Det er årlig ca. 100 konfirmanter i prestegjeldet, med leir i august og konfirmasjonsgudstjenester i august/september. En av kapellanene har hovedansvaret for disse. Den andre kapellanen har et hovedansvar for Ormøy sokn.

Det er hvert år 120–140 gravferder, 150–180 dåp og 50–80 vigslar. Vi har regelmessig egne dåpsgudstjenester.

Prestegjeldet har sokneprest og to kapellaner, hvorav en tjenestegjør i redusert stilling (60 %). Nåværende sokneprest går over i seniørpreststilling, på deling mellom menighet og prosti. Bekkelaget menighet er i ferd med å ansette diakon. Bekkelaget menighet har kantor og kirketjener i deltidsstilling. Ormøy har kirketjener og organist i deltidsstilling. Menighetene har felles menighetsforvalter i full stilling og deltids klokker. Dessuten har menighetene deltidsstillinger og mange frivillige.

Bekkelaget har i mange år hatt en detaljert strategi- og handlingsplan med formål «å bygge et åpent og inkluderende menighetsfel-

lesskap der vi inspirerer hverandre til å leve nær Gud og vår neste, i lys av Bibelens budskap». Man har ønsket å dekke alle områder med gode tilbud. Dette har vært med å utløse stor frivillig innsats. Menighetene har et aktivt misjonsengasjement.

I Ormøy er arbeidet konsentrert rundt den gamle trekirken, under mottoet «Flere folk i kirken». Arbeidet preges av både oppfinnsomhet og pågangsmot.

I området Simensbråten/Ekeberg er virksomheten ledet av et lokalt menighetsutvalg, SEM-komiteén.

KFUM har et stort arbeid knyttet til KFUM-hallen like ved Bekkelaget kirke, og mange i menighetene er engasjert her. Særlig bør YES-kveldene for unge, på lørdager, nevnes.

Soknepresten vil være daglig leder for prestatetjenesten og være medlem av Bekkelaget menighetsråd. Soknepresten vil gå inn i fast turnus for tjenestedager og være skolekontakt for 1–2 av skolene. Nærmere arbeidsfordeling mellom prestene vil bli utarbeidet.

Soknepresten får kontor i det nye kontorbygget ved siden av Bekkelaget kirke.

Som sokneprest ønsker man en person som kan være åndelig leder i et sammensatt prestegjeld, der gode samarbeidsevner, ledererfaring, administrativ dyktighet og personlig egnethet vil bli vektlagt.

Målformen er bokmål.

Det er korte avstander innen prestegjeldet, men ingen direkte offentlig transport mellom de tre prekenstedene, og bil er derfor nødvendig i tjenesten.

Skyss-, bompeng- og telefongodtgjøring.

Til stillingen hører tjenestebolig i Solvn 34, en vestvendt enebolig med fin fordutsikt, bygget 1916 uten moderne isolasjon, med kjeller og stort loft. I 1. etasje er det to store stuer, arbeidsrom/kontor, moderne kjøkken, vaskerom og toalett. I 2. etasje er det fire soverom, et lite bad, to toaletter og et lite kjøkken. Hagen er på ca. 2 mål. Boligen er innvendig i god stand, men det må påregnes relativt høye fyringsutgifter.

Stillingen lønnes som sokneprest, lønnsnivå 50–60. Pensjonsinnskudd. Godtgjørelse etter gjeldende satser.

Nye tjenesteordninger er under utarbeidelse, og organisering av prestatetjenesten i Oslo er til vurdering. Det kan derfor påregnes

endringer i arbeidsområder, arbeidsoppgaver og geografisk område.

Oslo bispedømmeråd ønsker flere kvinnelige prester i ledende stillinger. Kvinner oppfordres til å søke.

For nærmere opplysninger kontakt Bekke-laget menighetskontor tlf. 21 93 88 88.

Søknaden må være innkommet til Oslo Bispedømmeråd,, Boks 9307 Grønland, 0135 Oslo, innen 16. april 2004.

Oslo bispedømme

*Sokneprest i Voksen prestegjeld,
Vestre Aker prosti i Oslo bispedømme*

Voksen prestegjeld består av ett sokn. Det ligger i vestre del av Oslo og omfatter Hovseter, Vestre Holmen, Kragstegen, Voksenlia og Voksen Skog. Folketallet er ca 12500, hvorav ca 9.000 er medlemmer av Den norske kirke. Kommunikasjonsforholdene er gode og det er korte avstander innenfor menigheten.

Kirken i Oslo er for tiden inne i en periode med organisasjonsutvikling.

Voksen kirke er en praktisk og vakker arbeidskirke. Den er bygget i 1995 og har 400 sitteplasser med tilstøtende menighetssal som utgjør 100 sitteplasser. I kirkeetasjen er det en godt utstyrt kontoravdeling. I underetasjen ligger Voksen kapell med 70 sitteplasser, 2 hybler og flere møterom.

Innenfor menigheten ligger Voksen og Grindbakken barneskoler, Hovseter ungdomsskole, Steinerskolen i Oslo og Huseby kompetansesenter for blinde. I menigheten ligger også Hovseter sykehjem og bydelens trygdebolig. Sykehjemmet har sykehjemsprest i deltidsstilling, men menighetens prester betjener også både sykehjemmet og trygdeboligen med jevnlig gudstjenester og andakter. Både når det gjelder barne- og ungdomsarbeidet og betjeningen av sykehjemmet samarbeides det med Røa menighet. Ansvaret som tjenestegjørende prest er fordelt i uker, med de tilpasninger som fritidsreglementet krever.

Staben består av menighetsforvalter som daglig leder, sokneprest, kapellan, soknediakon, organist, kirketjener, to menighetsarbei-

dere i deltidsstillinger, en med ansvar for dåpsopplæring og en for ungdomsarbeid og sivilarbeider. I samarbeid med menighetene i Skøyen, Voksen, Ullern, Ris og Røa (SVURR) er det tilsatt en ungdomsprest, og i samarbeid med Røa ansettes det nå felles kateket.

Menigheten satser spesielt på barne- og ungdomsarbeidet og har et våkent og engasjert diakonalt arbeid.

- Vi er en åpen og fremtidsrettet menighet
  - Vi har et friskt og inkluderende gudstjenestetilv og spennende og stabile medarbeidere
- Vi skal ansette en sokneprest som
- Forkynner slik at folkekirkens medlemmer blir utfordret og menighetens mangfold blir tatt vare på.
  - Sammen med øvrig stab tar strategiske grep for hvordan Voksen menighet skal forholde seg til ulike religiøse og etiske bevegelser
  - Bidrar i videreutviklingen av samhandling mellom Voksen kirke og nærmiljøet

og som:

- Er lagspiller, romslig og omgjengelig
  - Er kreativ
  - Har gode samarbeidsevner
  - Har syn for sammenhenger
- Personlig egnethet vil bli vektlagt.

Målformen er bokmål.

Til stillingen hører tjenestebolig i Olaf Bulls vei 9 A (ca 1982). Det er en terrasseleilighet med nydelig utsikt, beliggende i Voksenlia, ca106 kvm, to terrasser og tre boder. Leiligheten ligger på inngangsnivå og består av stue, ca 40 kvm, stort kjøkken, liten entre, ett større og tre små soverom, bad/WC og gjestetoalett med dusj.

Stillingen lønnes som sokneprest, lønns-trinn 50–60. Pensjonsinnskudd. Det utbetales skyss-, telefon- og bompengegodtgjørelse etter gjeldende satser.

Nye tjenesteordninger er under utarbeidelse, og organisering av prestedtjenesten i Oslo er til vurdering. Det kan derfor påregnes endringer i arbeidsområder, arbeidsoppgaver og geografisk område.

Oslo bispedømmeråd ønsker flere kvinnelige prester i ledende stillinger. Kvinner oppfordres til å søke.

For mer utfyllende informasjon om stillingen ta kontakt med Voksen menighetskontor tlf. 22 14 29 76.

Søknad med CV, referanser og kopi av vitnemål og attester må være Oslo bispedømmeråd, Postboks 9307 Grønland, 0135 Oslo i hende innen 16. april 2004.

Hamar bispedømme

Studentprest ved Høgskolen i Gjøvik og Høgskolen i Lillehammer Hamar bispedømme

Stillingen har høgskolene i Lillehammer og Gjøvik som arbeidsområde. Det omfatter til sammen rundt 4000 studenter.

Arbeidet konkretiseres ved studentgudstjenester, personlige og faglige samtaler og veiledning, beredskap ved ulykker og lignende, initiativ til kulturelle / religiøse seminar og møter, informasjons-, kontaktskapende og nettverksbyggende virksomhet. Studentpresten er det offisielle bindeleddet mellom høgskole og kirke, og skal samarbeide begge veier for å fremme studentenes interesser og behov. Høgskolene i Oppland er opptatt av forholdet mellom studentene og byen, og det vil bli lagt vekt på at studentpresten skal arbeide for samarbeid mellom lokalkirken og studentene. Det vil bli utarbeidet instruks for stillingen i samarbeid med den som tilsettes.

Det er opprettet en bredt sammensatt referansegruppe for studentprestarbeidet. Den skal bl.a. være høringsinstans ved ansettelse av ny studentprest. Studentpresten skal legge frem årlig rapport som referansegruppen evaluerer, og som er grunnlag for studentprestens arbeidsplan.

Personlig egnethet vil bli tillagt betydning. Det er viktig at studentpresten er åpen og lyttende, selvstendig og samarbeidsvillig, har interesse for «utdanningsamfunnets» menneskelige utfordringer, og evner å tenke nytt og utradisjonelt. Det er ønskelig med pastoral-klinisk kurs eller annen sjelesørgerisk spesialkompetanse.

Det er ikke tjenestebolig til stillingen. Hovedkontor for stillingen vil bli avtalt med den som tilsettes. Skyss og telefon dekkes i hht til statlig regulativ.

Søkere må opplyse om de behersker begge målformer. Telefon- og skyssutgifter dekkes i hht til statlig regulativ.

Tilsetting skjer i henhold til forskrifter om tilsetting av menighetsprest. Stillingen lønnes som 1465 spesialprest, lønnstrinn 48-60 Innskudd i Statens pensjonskasse.

Nærmere opplysninger kan fås ved henvendelse til studentpresten i Hamar, Lars Erlend Kielland tlf 91 14 54 21 eller Hamar bispedømmekontor tlf 62 55 03 50.

Se for øvrig studentprestens nettsted www.hihm.no/studentprest

Søknad med CV, kopi av nødvendige attester, vitnemål og referanser sendes Hamar bispedømmeråd, postboks 172, 2302 Hamar innen 23. april 2004.

Ikke send originaler, søknader returneres ikke.

Hamar bispedømme

Fengselsprest ved Kongsvinger fengsel, kriminalomsorgen region nordøst/vinger og Odalø prosti i Hamar bispedømme

Kongsvinger fengsel ble i 2002-3 utvidet med 88 plasser i to avdelinger på Vardåsen. Prestetjenesten har i oppbyggingsfasen vært ivarett av en 20 % stilling. Fra 1.juli 2004 er det bevilget midler til en 100 % stilling som fengselsprest.

Kongsvinger fengsel er et doms-og varetektsfengsel med plass til 108 innsatte. Fengselet har to avdelinger på Vardåsen; en lukket avdeling med 40 plasser og en åpen avdeling med 44 plasser. I tillegg kommer Kongsvinger gamle fengsel med 20 plasser.

Kongsvinger fengsel tilhører Kriminalomsorgen Region nordøst som er en av Norges seks fengselsregioner. Regionen omfatter Akershus, Hedmark og Oppland fylker og har sju fengsler og tre friomsorgskontorer. Administrasjonen er plassert i Lillestrøm.

I oppbyggingsfasen har fengselspresten vært aktivt med på å utforme gudstjenesterom, kontorer og samtalerom. Presten deltar også i fengselets rådsmøter. Ledelsen ved fengselet viser stor vilje til å integrere prestens arbeid som en del av velferdstilbudet ved fengselet.

Hovedtyngden av arbeidet vil ligge på sjelesorg og samtaler med de innsatte. Det bør

også legges til rette for gudstjenester og kirkelige handlinger. Den tilsatte vil også ha ansvar for møter og samtalegrupper i fengslet og fortsette samarbeidet med menigheter og organisasjoner utenfor fengslet. Presten skal være behjelpelig med at medlemmer av andre tros- og livssynssamfunn blir betjent i samsvar med eget ønske.

De ansatte representerer forskjellige yrkesgrupper. Presten går inn som en naturlig samarbeidspartner. Det kreves vilje og evne til tverrfaglig samarbeid. Presten har veilednings- og undervisningsansvar overfor ansatte innenfor sitt fagområde.

Stillingen står under tilsyn av Hamar biskop. Prosten i Vinger og Odal er fengselsprestens nærmeste overordnede. Fengselspresten må rette seg etter regelverket i «Lov om straffegjennomføring».

Som fengselsprest kan tilsettes person som innehar kvalifikasjoner som kreves for tilsetning som menighetsprest i Den norske kirke. Fengselspresten skal utføre sin tjeneste i samsvar med Den norske kirkes ordning, Pastoral-klinisk utdanning, interesse for arbeidsområdet og relevant erfaring fra f.eks sykehus eller annen institusjon vil være en fordel.

Det er ikke tjenestebolig til stillingen.

Målformen er bokmål. Søkere må opplyse om de behersker begge målformer.

Stillingen lønnes i kode 1465 spesialprest, lønnstrinn 48-60. Fengselspresten mottar andre godtgjøringer etter de regler som gjelder til enhver tid. Innskudd i Statens pensjonskasse. Fengselsprest tilsettes etter regler i særskilt forskrift og tjenesteordning for fengselsprester fastsatt ved regjeringsresolusjon av 20. november 1997 med plikt til å rette seg etter tjenesteordning og den instruks som til enhver tid gjelder for stillingen. Nærmere opplysninger om stillingen kan fås ved henvendelse til Hamar bispedømmekontor tlf 62 53 01 00, fengselsprest Magnhild Helberg, tlf. 41 44 34 80 eller prost Ingrid Vad Nilsen tlf 90 17 41 83. Søknad med CV, nødvendige vitnemål, attester og referanser sendes til Hamar biskop, Boks 172, 2312 Hamar innen 23.04.2004.

Ikke send originaler. Søknader returneres ikke.

Møre bispedømme

Det er oppretta 50 % Stilling som spesialprest i Molde domprosti med særleg ansvar for fengselsprest-tenesta i Molde krinsfengsel.

Til stillinga er også lagt avgrensa tenesteområde i Molde Domkirkemenighet / Molde domprosti Den som blir tilsett, vil ha Molde domprosti som tenesteområde. Deler av stillinga vil vere knytt til Molde krinsfengsel og resten av stillinga vil ved instruks være knytt til tenester i Molde domkyrkje og særlege oppgaver knytt til domprosten sitt tenesteområde.

Molde domkirkemenighet består av vestre bydel og sentrum i Molde by. Folketalet er ca 11000. Kyrkjelyden har eitt sokn.

Staben i kyrkjelyden består av sokneprest/domprost, kapellan I, kapellan/prostiprest, to domkantarar, diakoniarbeidar, kateket, kyrkjete-nar, kyrkjetenarassistent, administrasjonsleiar, kontorfullmektig i 40 %, reinhaldar og organist i deltidstilling. Kyrkjevevje og assisterande kyrkjevevje er felles for heile kommunen. Det er godt samarbeid i staben. Arbeidet mellom prestane er fordelt med tenesteveker for kyrkjelege handlingar. Gudstenestene blir fordelt likt.

Ved tilsettingen vil det bli lagt vekt på evne til samarbeid, arbeidskapasitet, kreativitet og evne til kommunikasjon med folk i ulike posisjonar i høve til kyrkja.

Kyrkja bruker bokmålsliturgi; kommunen er nøytral, fylket og bispedømmekontoret har nynorsk som administrasjonsspråk. Søkjarar må opplyse om dei meistarar begge målformer.

Det følgjer ikkje tenestebustad med stillingen.

Stillinga blir løna i ltr 48-60 med stillingskode 1465, spesialprest. Innskot i Statens Pensjonskasse. Skyssgodtgjersle, telefongodtgjersle og tilskot til tenestedrakt etter statens satsar.

Nærare opplysningar om stillingen kan ein få ved Møre bispedømmekontor, tlf. 71 25 06 70, e-post moere.bdr@kirken.no, og av Molde domkyrkjekontor, tlf. 71 11 14 60.

Søknad med CV, referansar og godkjente kopier av vitnemål og attester bes sendt til Møre bispedømmeråd, Julsundv. 13, 6412 Molde innan 13.04.04.

Stillinga kan evt kombinerast med rådgjevarstilling på Møre bispedømmekontor

Møre bispedøme

Rådgjever ved Møre bispedømkekantor

50 % stilling som rådgjever med særleg ansvar for vikaradministrasjon og visitasarbeid i Møre bispedøme

Møre bispedømkekantor er ein felles og samordna administrasjon for Møre biskop og Møre bispedømmeråd. Bispedømkekantoret held til i Molde. Kantoret har 13 tilsette i tillegg til Møre biskop. Møre bispedøme har elles arbeidsgjevaransvar for om lag 80 prestestillingar og har eit totalt årsbudsjett på ca. 42 mill.

På Møre bispedømkekantor arbeider vi i team og prosjekt i tillegg til at den einskilde medarbeidar har sine særskilte arbeidsområde.

Den ledige stillinga har sitt særskilte arbeidsområde knytt opp mot biskopen sitt ansvar i høve til vikaradministrasjon for prestane og visitasarbeidet. Stillinga vil gå inn i eit tverrfagleg samarbeid i kontoret knytt til eit personalteam og eit kyrkjelydsteam.

Det vert kravd utdanning som prest og brei erfaring som kyrkjelydsprest og administrativ kompetanse og erfaring frå forvaltningsarbeid i Den norske kyrkja. Det vert lagt vekt på samarbeidsevne, arbeidskapasitet, kreativitet og evne til heilskapstenking. Det vil vidare verte lagt vekt på erfaring med omstilling og prosjektstyring, evne til nyorientering og personlege eigenskapar.

Det blir kravd høgare utdanning eller tilsvarende realkompetanse, brei kunnskap om Den norske kyrkja og administrativ erfaring frå Den norske kyrkja, offentlig forvaltning eller annan relevant praksis. Det vil vere ein føremun med kunnskap om og erfaring frå visitasarbeid. Det vert lagt vekt på samarbeidsevne, arbeidskapasitet, kreativitet og evne til heilskapstenking. Det vil vidare verte lagt vekt på erfaring med omstilling og prosjektstyring, evne til nyorientering og personlege eigenskapar.

Det er ein føresetnad at søkjarane er medlemmer av Den norske kyrkja og at dei deler kyrkja si tru og vedkjenning. Søkjarar må kunne nytte begge målformer skriftleg. Stillinga er plassert i stillingskode 1434 lønnsstinn 36–59. Pensjonsinnskott i Statens pensjonskasse og skyssgodtgjersle etter staten sitt regulativ.

Nærare opplysningar kan ein få ved å vende seg til Møre bispedømkekantor ved stiftsdirektør Ester Walgermo tlf. 71 25 06 70

Søknad med CV, referansar, rettkjende kopiar av vitnemål og attestar m.m må vere Møre bispedømmeråd, Julsundvegen 13, 6412 Molde, i hende innan 13. april 2004.

Stillinga kan evt kombinrast med spesialprest i Molde domprosti

Møre bispedømme

Sokneprest i Edøy prestegjeld under Ytre Nord-Møre prosti i Møre bispedømme

Edøy prestegjeld omfatter øykommunen Smøla, og er det nordligste prestegjeldet i Møre bispedømme. Hopen er administrasjonssenteret i kommunen. Det er tre sokn i prestegjeldet: Hopen sokn i nord har 1100 innbyggere, Edøy sokn i sør 720 og Brattvær sokn i vest 580. Det er fire kirker: Edøy gamle kirke på Edøya, bygd år 1190, kirke på Innsmøla (1885), Hopen kirke (1892) og Brattvær kirke (1917). Det er tretten kirkegårder i prestegjeldet, ti av dem er i bruk.

Edøy sokn har det største arealet, om lag halvparten av hele kommunen. Hele Edøy prestegjeld består av minst 3000 øyer. De fleste av de små øyene rundt Smøla har ikke fastboende, men det kommer mange turister om sommeren, og da fordobles folketallet i kommunen. De øyene der det bor folk hele året, er knyttet sammen med vei- og broforbindelse, men de fleste innbyggerne bor på selve Smøla. Det er gode bussforbindelse rundt hele øya. Smøla er knytt til nabokommunene Tustna, Aure og Hitra med ferjer. For å komme til prostesetet i Kristiansund kan en bruke ferje eller hurtigbåt.

Fiskeri og landbruk er de vanligste næringsvegene på Smøla. Industri er det lite av, men det bygges ut en vindmøllepark med 70 vindmøller. En mindre del av innbyggerne pendler daglig til arbeidsplasser i Kristiansund, der det også er videregående skoler. Det er spredt bosetning med mindre sentra på Hopen, Veidholmen, Steinsøysund, Dyrnes-Råket og Straumen.

Prestegjeldet har disse stillingene: sokneprest, organist, kirkegårdsarbeider, kirkeverge (62 % stilling), kontorsekretær (40 %), klok-

ker (25 %), og dessuten kirketjenere i mindre stillinger ved hver av kirkene. Kirkekontoret er i Smøla rådhus like ved kjøpesenteret på Hopen, 23 kilometer fra presteboligen. Soknepresten, kirkevergen og kontorsekretæren har sine kontor her.

Smøla har trygge og gode oppvekstvilkår for barna. Kommune har fire barneskoler: Innsmøla, Nordsmøla, Veidholmen og Bakkamyra skole på Dyrnes der det også er ungdomsskole, 26 km fra presteboligen. Det er fire barnehager, på Straumen, Steinsøysund, Veidholmen og Dyrnes. På Innsmøla skole 1 1/2 km fra presteboligen er det også fritidshjem. Kommunen driver også to familiebarnehager for barn inntil 3-årsalderen. Presten er velkommen på besøk både i barnehager og skoleklasser. Skolegudstjenester er innarbeidet i dåpsopplæringsplanen.

Det er årlig mellom 18 og 30 konfirmanter, ca 20–25 dåp, 35–40 begravelser og 6–8 vielser.

Det er høyt aldersgjennomsnitt i folket. Presten holder andakt på alderspensjonatet på Vollan og på sjukeheimen på Straumen annenhver uke. Det er fem nattverdgdudstjenester på hver av institusjonene i løpet av året.

Soknepresten er medlem av alle menighetsrådene og kirkelig fellesråd. Hvert av rådene har fire til seks møter i året pluss tre fellesmøter. Det er eget dåpsopplæringsutvalg. Det er vedtatt dåpsopplæringsplan fra 0 til 15 år. Menighetene gir ut «Smøla Kirkeblad».

Det er et rikt kulturliv i kommunen. Organisten dirigerer et kantori som av og til deltar med sang under gudstjenestene. Lag og foreninger viser stor dugnadsvilje. Det er et aktivt pensjonistlag og flere sanitetsforeninger. Det kirkehistoriske skuespillet «Fru Guri av Edøy» blir framført årlig og er etablert som egen stiftelse.

Mange kristne organisasjoner er representert, og det er søndagsskole på Innsmøla, Dyrnes og Frostadheia og Hopen. Det er kristne barneklubber på Veidholmen og Steinsøysund. I Råket Bedehus på Vest-Smøla er det en kristen ungdomsklubb.

Det er ni bedehus i prestegjeldet. Seks av disse er i regelmessig bruk. På Brattvær ble det i 1994 restaurert et bedehusapell der det er en gudstjeneste hver sommer for ferieturistene. Smøla baptistmenighet ble opprettet i år

2000 etter at det har vært baptister på Veidholmen siden 1930-åra.

Målform i skole og kirke er bokmål, kommunen er nøytral. Olsokgudstjenesten i Edøy gamle kirke blir forrettet med nynorsk liturgi i den uken Gurispelet går av stabelen.

Presteboligen er fondseid og ligger på Straumen nær sjøen med gangavstand til skole, butikk med postfilial, legekantor og sjukeheim. Det er en stor enebolig på cirka 200 m² brutto i halvannen etasje, oppført i 1972. Huset er pusset opp innvendig for et år siden. Hovedetasjen har gang, wc, stort kjøkken på 20 m² og vaskerom med egen inngang nær kjøkkenet. De to stuene utgjør cirka 50 m². Det er to soverom og soveromsgang med nyoppusset bad, stort heimekontor på 25 m² og forværelse med egen inngang og wc. Loftsetasjen har to soverom og tre luftige loftsrom. Det er kjeller med egen inngang. Alle rom har elektrisk oppvarming, og en av stuene har vedovn i tillegg. Det er frittstående garasje og stor inngjerdet hage på 3,5 mål med bærbusker, epletrær, bjørk og gran. Den som blir tilsatt, må finne seg i bestemmelser om leie og bruk, ev. også flytting av bolig.

Kvinner oppfordres til å søke. Møre bispedømme har etablert tilbud om arbeidsveiledning (ABV), og utdannede veiledere oppfordres til å søke. Søkere må opplyse om de kan bruke begge målformer.

Stillingen lønnes etter hovedtariffavtalen i staten, stillingskode 0930, lønnstrinn 48–60. Innskudd i Statens Pensjonskasse. Husleie-trekk, skyssgodtgjørelse, telefongodtgjørelse, tilskudd til tjenestedrakt og tilskudd til fyringsutgifter etter statens satser. Den som blir tilsatt, må finne seg i endringer i tjenesteordning og instruks.

Nærmere opplysninger om stillingen kan fås hos Møre bispedømmeråd, tlf. 71 25 06 70 eller e-post moere.bdr@kirken.no, og på Edøy kirkekontor, tlf 71 54 46 26/71 54 46 27/922 85 754 eller e-post smolaki@online.no. Se også Smøla kommunes hjemmeside, smola@kommune.no. Stillingen er også kunngjort på www.aetat.no og i Norsk Lysingsblad 16.03.04. Søknad med referanser og rettkjente kopier av vitnemål og attester sendes til Møre bispedømmeråd, Julsundvegen 13, 6412, innen 16.04.04.

Sør-Hålogaland bispedømme

Kapellan i Vefsn prestegjeld i Indre-Helgeland prosti i Sør-Hålogaland bispedømme

Vefsn prestegjeld hører inn under Indre Helgeland prosti og har tre sokn: Dolstad med ca. 11.800 innbyggere, Drevja med ca. 1200 innbyggere og Elsfjord med ca. 600 innbyggere. Hvert sokn har egen kirke og eget menighetsråd. Kirkene er godt vedlikeholdt og er i god stand. Kommunen har nettopp vedtatt å bygge nytt orgel i Dolstad kirke.

I Mosjøen er det følgende institusjoner: Vefsn sykehus (54 plasser), Vefsn sykehjem (78 plasser), Parken bo- og servicesenter (83 plasser) og Senter for psykisk helsevern (15 plasser). I tillegg kommer Vefsn Spesialpedagogisk dagsenter, Mosjøen hjelpefengsel og flere dagsentere på forskjellige institusjoner.

Videre har Kirkens familievern eget kontor med 6 ansatte. Vefsn kirkelige fellesråd driver barnehage. Vefsn menighetsblad drives av alle tre menighetene og kommer ut med fire nummer pr.år.

Folk flest er positivt innstilt til kirken, men kirkesøkningen er ikke spesielt god. I byen har Normisjon et nytt og romslig bedehus hvor det hver fredag drives nattcafé for ungdom i tverrkirkelig regi. Her forgår også undervisningen for byens konfirmanter. Det er foreninger for noen av de kristelige organisasjonene, og noen bibelgrupper. Det er et fint og godt samarbeid mellom de ulike organisasjoner og kirkesamfunn i prestegjeldet hvor lederne treffes jevnlig for å drøfte ulike tiltak (Frelsesarmeen, Normisjon, Pinsemenigheten, Adventistene, Misjonsforbundet og Den katolske kirke).

Menighetsrådene har søkt om å få delta i forsøksprosjektet for dåpsopplæringen. Alle tre menighetene arbeider for å øke arbeidet blant barn og unge. Fra høsten vil Dolstad menighet sette i gang juniorkonfirmasjon i tillegg til tilbudet til 4-åringer og 7-åringer. Dolstad menighetsråd arbeider også med planer om å bygge menighetshus.

Vefsn kommune har et variert skoletilbud: Tre videregående skoler: allmenfag, yrkesfag, landbruksskole og to folkehøgskoler. Dertil kommer Mosjøen, Olderskog og Kulstad barneskoler, Elsfjord oppvekstsenter, Granmoen

barne- og ungdomsskole og Kippermoen ungdomsskole. I tillegg er det musikkskole.

Ellers er det mange idrettsorganisasjoner med omfattende tilbud. Det er også mange tilbud innenfor sang og musikkliv i tillegg til mange andre kulturelle tilbud.

Vefsn kirkekontor ligger sentralt i Mosjøen by. Alle prestene og de fleste ansatte har eget kontor med data tilknyttet internett. I samme bygg har brannvesenet og pleie- og omsorgstjenestens kontorer. Det er felles spiserom og fredagskaffe.

Prestegjeldet betjenes av kirkeverge, sokneprest, 2 kapellaner, kateket, soknediakon, menighetsarbeider (60 % stilling), to kontorsekretærer (100 % og 80 % stilling), kantor (100 % stilling), organist (60 % stilling), to kirketjenere (100 % og 73 % stilling) og to kirkegårdsarbeidere (100 % stillinger). I tillegg kommer stillinger i Dolstad barnehage og rengjøringspersonale. Til sammen er det 21 stillinger i kirkelig regi. Det er stabsmøte hver tirsdag.

Hovedsakelig er det kateketen og kapellane som står for konfirmantundervisningen, hvorav kapellanen i byen i samarbeid med kateketen har et særlig ansvar for konfirmantene i Dolstad sokn. Soknepresten deltar også i dette arbeidet. Hver konfirmantgruppe får 5 hele undervisningsdager pluss valgfrie opplegg som bl.a weekendtur, Sandvikdag, changemakergruppe, diakonigruppe, kirkegruppe eller avisgruppe. I inneværende konfirmantår er det 182 konfirmanter i hele prestegjeldet, hvorav 149 i Dolstad sokn. Undervisningen strekker seg over 8 måneder, og den har de siste årene fått et betydelig løft med hensyn til opplegg og arbeidsoppgaver, som er blitt positivt mottatt.

Prestene avtaler arbeidet seg i mellom og fordeler gudstjenestene jevnt i de tre kirkene. Det samme gjelder kirkelige handlinger og annet arbeid som faller inn under prestatjenesten. Det utarbeides kvartalsvise planer med hensyn til arbeidsoppgaver og fritid. I 2003 var det gjennomsnittlige gudstjenestebeholdning i Dolstad kirke 144. Videre var det i hele prestegjeldet 170 døpte, 143 begravelser, 44 vielser.

Kapellanen er varamedlem for soknepresten i Dolstad menighetsråd, i Vefsn kirkelige

fellesråd, samt for den andre kapellanen i Drevja menighetsråd.

Prestene dekker noe av institusjonene, hvorav kapellanen har ansvar for Parken Bo- og servicesenter.

Målformen i prestegjeldet er bokmål.

Kapellanen bor for tiden i Vefsn prestegård, like ved Dolstad kirke. Prestegården er i to etasjer, tils. ca. 300 m², bygd i 1903. I første etasje er det vindfang, hall, kjøkken, tre stuer, 2 andre rom, vaskerom, WC og flere boder. I andre etasje er det 5 soverom, bad og flere boder. Det er i nyere tid foretatt flere større ombygginger og utbedringer av boligen. I 2000 ble det etablert nytt bad i 2. etasje. Boligen har samlet sett en middels god standard. Oppvarming skjer via sentralvarmeanlegg. I to av stuen er det er også vedfyring. Det er en mindre kjeller med bod og fyrrøm. Det følger garasje med boligen. Til huset hører hage med ca. 4 mål plen, trær og bærbusker. Det er kort avstand til barneskole, bykjerne og kirkekontor.

For bruken av tjenestebolig svares husleie etter fradragsregulativets bestemmelser.

Den som tilsettes må finne seg i de bestemmelser som blir truffet om leie og bruk, eventuelt også flytting av bosted.

Skyssutgifter for tjenestereiser dekkes etter regning.

Stillingen lønnes etter Statens regulativ og er plassert i lønsspennet 40-56. Pensjonsinnskudd.

I tillegg kommer regulativmessige godtgjøringer.

Kvinner oppfordres til å søke.

Nærmere opplysninger om stillingen kan fås ved henvendelse til soknepresten i Vefsn på tlf. 75 11 03 50 samt til Sør-Hålogaland bispedømmekontor tlf. 75 54 85 50.

Søknad med CV, referanser, bekreftede vitnemål og attester sendes Sør-Hålogaland bispedømmeråd, Tolder Holmersvg. 11, 8003 Bodø innen 16.04.04.

Se også NL nr. 63 den 15.03.04, Aetats nettsider samt www.kirken.no/sor-haalogaland

Ny bok fra Norges mest frittalende prest!

EINAR GELIUS:

Himmel og HELVETE

I boka tar han utgangspunkt i sine erfaringer som prest,

tidligere statssekretær, medmenneske og familiefar.

Og i spenningen mellom himmel og helvete, motløshet og håp.

Einar Gelius er en kjent aktør i samfunnsdebatten, og har deltatt i en rekke radio- og tv-program.

Han er også en mye benyttet foredragsholder.

Han har siden 1995 vært sokneprest i Vålerengen og Gamlebyen menigheter – og er ihuga Vålerenga-patriot! KR. 198,-

«– opprørspresten engasjerer.»

AGDERPOSTEN

"Himmel og helvete" forhandles av bokhandlere.

Boka kan også bestilles direkte fra forlaget! Tlf.: 74 16 07 20 - Fax: 74 16 07 30

www.offset-trykk.no - forlag@offset-trykk.no

www.offset-trykk.no

Viken senter for psykiatri og sjelsorg

Viken senter er i ferd med å etablere seg i Bardu i Troms. Staten godkjente i nov 2003 etableringen av 40 behandlingssplasser, 24 individuellplasser og 16 plasser for familie. Det er bevilget midler til fysisk og organisatorisk bygging av et nytt behandlingstilbud i Nord-Norge etter modell av Modum Bad. Planlagt oppstart er januar 2006. Viken senter skal være et kompetansesenter for psykiatri og sjelsorg, og arbeide ut fra perspektivet av at det hele menneske skal møte dyktige og engasjerte fagpersoner som hjelper enkeltpersoner og familier til gjenoppbygging og vekst. Et viktig fundament for senteret er vår tro på menneske som en integrert helhet som kan hjelpes til å gjenvinne helse og egen utvikling. Dette skjer ved gode medvandrere som moter mennesker med solid faglighet og hjertevarme i et bredt samarbeidende fagmiljø.

PROSJEKTLEDERE

Visjon: «Viken senter skal være et klinisk behandlingstilbud for mennesker med psykiske lidelser, hvori inngår et sjelsorgsenter. Tilbudet skal legge hovedvekt på klinisk/faglig behandling, men i tillegg gi tilbud om rekreasjon, kurs og samtaler. I samarbeid med andre instanser skal også forskning vektlegges. Ut fra et kristent, helhellig menneskesyn, og med landsdelens særskilte behov for øye, skal tiltaket utvikles til et kompetansesenter på å forstå åndelige og eksistensielle spørsmåls betydning for utvikling og behandling av mennesker med angst, depresjon og samlivsproblemer, og inngå som ledd i helseregionens psykiatriske helseplan».

Ved Viken skal det totale behandlingstilbudet fokuseres og høy faglig kompetanse innenfor psykiatri og sjelsorg skal utøves i et nært samspill med omgivelsene på stedet. Skjønnhet, kultur, god tid, ro, fysisk trening, begrenset bruk av medisiner og psykoterapi, miljøterapeutiske og uttrykksterapeutiske teknikker vil anvendes. Nærhet til natur, tradisjon og historie vil være bærende elementer.

Bemanningen ved Viken senter består i dag av direktør - Jon Henrik Wien; prosjektleder bygg i 50% stilling og to prosjektmedarbeidere innenfor økonomi/innsamling/informasjon. Vi skal i denne omgang tilsette to sentrale prosjektledere, en innenfor feltet psykiatri og en innenfor feltet sjelsorg.

Prosjektleder Psykiatri

skal sammen med den øvrige stab arbeide med tilrettelegging av behandlingssopplegget ved klinikken basert på grunnleggende verdier og visjon for Viken senter. Prosjektlederen skal også ha ansvaret for sammensetting av faggrupper av behandlingsarbeidere, tilrettelegge for godt samarbeidsklima internt, og eksternt hva gjelder relasjon til etablerte behandlingssenheter i og utenfor regionen og andre offentlige, ideelle og private systemer som kan bidra positivt til senterets formål. Prosjektlederstillingen er for to år i 100% stilling, med mulighet for overgang til fast ansettelse.

Prosjektleder Sjelsorg

skal sammen med øvrig stab utvikle program og arbeidsform for sjelsorgsenteret basert på grunnleggende verdier og visjon for Viken senter. Prosjektlederen skal utarbeide plan for sammensetting av faggrupper som skal tilknyttes sjelsorgsenteret, samt tilrettelegge for godt samarbeidsklima både internt ved sjelsorgsenteret, med faggruppene av behandlere, og eksternt i landsdelen og til lignende sentra utenfor landsdelen. Prosjektlederstillingen er for to år i 100% stilling, med mulighet for overgang til fast ansettelse.

Prosjektlederne vil få en sentral rolle i rekrutteringsprosessen til stillinger ved senteret.

Vi ønsker søkere som

- har solid klinisk faglig kompetanse innen de respektive fagfelt, og
- kan omsette mål og visjoner til praktisk virkelighet i samarbeid med andre

Det kreves kunnskap om, - eller vilje til å tilegne seg kunnskap om ulike varianter av nord-norsk kulturell og eksistensiell virkelighet. Søkere må kunne identifisere seg med Viken senters målsetting og visjon. Lønn etter avtale.

Spørsmål om stillingene kan rettes til direktør Jon Henrik Wien, tlf 77 19 01 00/900 94 910; styreleder Kjeld Ingebrigtsen, tlf 77 01 87 72, eller rådgiver Hugo Smith-Meyer, tlf 924 67185 .

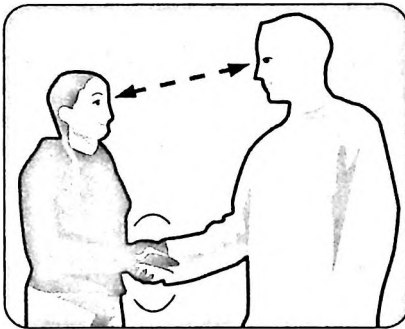
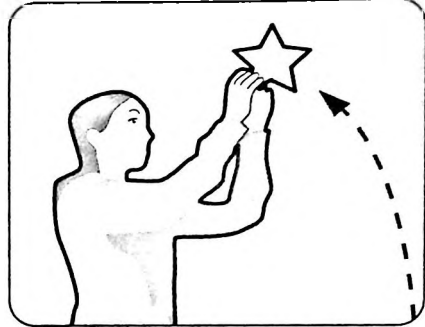
Kortfattet søknad med CV sendes til direktor@viken-senter.no eller til Viken senter for psykiatri og sjelsorg, Postboks 140, 9365 Bardu innen 20.04.04. Søkere oppfordres til å søke elektronisk via www.jobbnord.no

Søkerne vil bli bedt om å besvare tilrettelagt spørreskjema via Internett.

Med spor av himmel og smak av jord...

Nyskapende konfirmantbok

fra Luther Forlag

Knut Tveitereid, Hege Fagermoen, Bård E. H. Norheim og Per Arne Dahl

BRUKERVEILEDNING

Kunnskap, erfaring og fellesskap integreres i et helhetlig opplegg, som vil engasjere, utfordre og legge til rette for gode opplevelser.

Utgangspunktet er høytidene dåp, jul, bryllup, begravelse, påske, pinse og konfirmasjon.

En konfirmantbok som også vil være en ressursbok videre i livet!

www.brukerveiledning.no

**DET TEOLOGISKE MENIGHETSFAK.
BIBLIOTEKET
PB 5144 MAJORSTUEN
0302 OSLO**

Menighetsfakultetet

Luthersk kirketidende
MF Ti Lu
2004 Årg. 139 Nr 7

H04000507

UTKOMMER annenhver uke på Luther Forlag og redigeres av re.
Nordhaug, professor Vidar L. Haanes, sokneprest Jan Otto Myrseth og
instituttprest Berit Okkenhaug. «Fra bokfronten» redigeres av kapellan
Morten Erik Stensberg. e-post: tangenmenighet@sensewave.com

REDAKSJON

Luthersk Kirketidende, Postboks 5144 Majorstua, 0302 Oslo.
Red. sekr.: Cand.theol. Tor Arne Berntsen
Tlf. 917 32 847
e-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

LESERINNLEGG til Luthersk Kirketidende mottas med takk, og kan
sendes til ovenstående e-post adresse, eller evt. pr. post til redaksjonen.

ABONNEMENT, ADRESSEENDRING O.L.:

Luthersk Kirketidende v/Björg Gjelsvik,
Bok & Media AS Grensen 15 0159 OSLO.
Tlf. 22 00 87 70. Fax. 22 00 87 71.
e-post: bjorg.gjelsvik@bokogmedia.no

Pris kr. 490,- pr. år for Norge. Utlandet kr. 550,- pr. år.
Kontonummer: 3000.14.73669

ANNONSEPRISER

Det er muligheter for følgende 6 annonsemøduler i LK:

1. 1/2 kvartside (Høyde 42 mm, bredde 61 mm) kr 375,- +moms
2. Kvartside (Høyde 42 mm, bredde 127 mm) kr. 615,- +moms
3. Halvside (Høyde 177 mm, bredde 61 mm) kr. 1090,- +moms
4. Halvside (Høyde 85 mm, bredde 127 mm) kr. 1090,- +moms
5. 3/4 side (Høyde 130 mm, bredde 127 mm) kr 1700,- +moms
6. Helseide (Høyde 177 mm, bredde 127 mm) kr. 1940,- +moms

ISSN 0332-5431

Kr 198,-

Lena Bergström

Å GI Plass til en annen

Om åndelighet, foreldrerollen og hverdagslivet

Gjenkjennelig, treffsikkert – og ikke uten glimt i øyet – om tidsklemme, utilstrekkelighet, trøtthet og dårlig samvittighet. Men først og fremst en bok som setter oss på sporet av en åndelighet som får plass i livet slik det er.

Luther Forlag

Aktuelt fra Luther Forlag

Besøk oss på: www.lutherforlag.no